EESTI PÄEVALEHT

LAUPÄEVAL, 16. oktoobril 1976 Nr. 78 (4168)

Vasakul Epp Lohk-Sundström ja paremal Koidu Ventser pensionäridele esinemas. (Foto Lepper).

Pensionärid:

Aktiivsus kultuurne ja sisukas

Eesti Pensionäride Uhing Stockholmis kuulub pealinna aktiivseimate seltskondlike organisatsioonide hulka.

Iga kuu esimesel teisipäeval koguneb Eesti Majja suur osa liikmeskonnast, et seltskondlikult kohvilauas läbi käia ja ühtlasi kultuurilist meelelahutust saada.

Uhingul on alati huvitavaid külalisi — referente, kes käsitlevad huvitavaid vanu või aktuaalseid probleeme või siis kunstnikud, kes esinevad.

Järg lk. 7

Ford üllatas:

"Satelliidid on rippumatud"

USA-s toimus presidendikandidaatide vaheline TV-duell, mille peateemaks oli välispoliitika. Vaidluse puhul deklareeris president Ford kuulajate ja ka küsitlevate ajakirjanike hämmastuseks, et tema meelest on Jugoslaavia, Poola ja Rumeenia "iseseisvad ja poliitiliselt täiesti rippumatud N. Liidust".

Valimisduellis oli Jimmy Carter ründavaks pooleks ja esines vaimselt ja väljenduslikult liikuvamana, pareerides osavalt Fordi vastuväiteid. Ford selle vastu esines tulmalt, rääkis tihti probleemidest mööda ega osanud Carteri rünnakutele küllalt hästi reageerida.

Küsitlev ajakirjanik ründas Fordi eriti seoses Helsingi kongressi tulemustega, puudutas viljamüümist ja laenude andmist N. Liidule ja küsis, kas kõik see tõstab USA prestiižhi maailmas. Ford katsus vasturünnakutega olukorda päästa — Carter olevat tahtnud kaitseväe varustuse osas vähendada USA eelarvet.

Oma suure eksimuse sooritas Ford hetk hiljem, deklareerides, et USA ei loe Poolat, Rumeeniat ja Jugoslaaviat N. Liidu mõjusfääri kuuluvaks. Ta kordas seda väidet, vastates ajakirjanikule, kes arvas, et ta pole presidendi väljen-

Järg lk. 7

Ford hämmastas oma seisukohaga

Kui tuleks idariikide rünnak. . .

Hiljuti toimusid Norras suured Nato manöövrid kattenime Teamwork 76 all. Nendest võttis osa 80.000 meest, 900 lennukit ja 275 sõjalaeva. Tegevusväljaks olid peale Norra ka Põhja-Atlant ja Põhjameri.

Manöövritel oli ilmselt kahesugune eesmärk. Esiteks katsetatada, kuidas praktiliselt peab toimima Norra kaitse lääneriikide poolt ida rünnaku vastu ja teiseks hoiatada N. Liitu invasiooni eest Norrasse.

Manöövrite tagapõhjast on Hamburgis ilmuv Die Welt avaldanud huvitava artikli, mis heidab valgust ka sellele, kuidas Nato juhtkond kujutab ette võimaliku sõja tekkimist ida ja lääne vahel.

Artikli järgi, mis on rajatud manöövrite "käsikirjale", lähtuti oletusest, et ida-lääne sõja puhul Lääne-Euroopa nõukogudesõbralikud poliitikud, ametiühingud ja ajakirjanikud asuvad tegevusse lääneriikide valitsuste vastu ja N. Liidu nõudmiste toetamiseks.

Nende siluks on muuseas sõjaliste asutuste ja seadmete,

Järg lk. 7

Uuritakse kahtlast eestlast

New York Times toob ära nimesid, kelle kohta USA immigratsioonivõimud on alustanud uurimist võimalikuks kodakondsuse äravõtmiseks ja väljasaatmiseks, kui kohus leiab, et nad on süüdi sõjaroimades, milles neid süüdistab juudi dokumentidekeskuse juhataja Simon Wiesenthal Wiinis.

Simon Wiesenthal, natsiroimarite hirm.

Üheksa süüdistatava hulgas on ka üks eestlane, Karl Linnas, keda Nõukogude poolt on juba varem korduvalt rünnatud.

New York Times nimetab veel sõjaaegse iseseisva Kroaatia nõud 76-aastast siseministrit Andrija Artukovicitja lätlasi Boleslaus Maikovskist, Edgars Laipenieksi ning Edmunds Macsi. Linnast nimetatakse "Tartu kontsentratsioonilaagri ülemaks". Ta on varem korduvalt Sovjeti süüdistusi avalikult tõrjunud valena.

Simon Wiesenthal on Wiinis seletanud, et ta on USA valitsusega saavutanud kokkuleppe sõjakurjategijate väljaandmiseks päritolumaadele. Tema väidetel olevat neid USA-s 80.

Järg lk. 7

EPK juhtivaid inimesi, vasakult Elmar Aibast, Feliz Kello, Johannes Mereväli, Osvald Viirsoo, Rudolf Schmuul, Elmar Märtin ja Annus Estra. (Foto Kopler).

PK 25 a. juubel

Kodumaise vanema ja suurema erakonna — Eesti Põllumeeste Kogude Esinduse tegevuse restaureerimise 25. aastapäeva tähistamiseks paguluses toimus pidulik aktus Göteborgis.

Aktusköne pidas EPK Esinduse organiseerijaid ja selle esimene peasekretär Osvald Viirsoo, kes tuletas meelde olukorda 25 a. tagasi.

Järg lk. 7

Tootsõnn eesti kultuuriüraldusi!

EPL Laupäeval, 16. okt.

Ärahüpped

Ärahüppamisi N. Liidust on ajajooksul olnud üsna palju. Suuremalt jaolt on seejuures tegemist olnud tavaliste inimestega, kes läänemaailmas otsisid vabadust, mis raudeesriide taga puudus. Neile pagulastele hakkas aga sõjajärgseil aastail seltsima ka üksikuid tegelasi Nõukogude salaluurest, relvastatud jõududest, kaubalaevastikust ja mitmesugustest välisdelegatsioonidest. Kuni viimase ajani jäi ainult Nõukogude lennuvägi kõige immuunsemaks ärahüppamiste hädaohu suhtes.

Pööre tuli tänavu 6. septembril, kui nõukogude lendurileitnant Viktor Belenko superjetvõitluslennukiga MIG-25 põgenes oma maalt ja maandus Hakodate linna eralennuväljal Põhja-Jaapanis. Belenko seletuse kohaselt jaapani võimudele oli ta kavatsenud otse USA-sse lennata, et seal poliitilist asüüli paluda. Lennuki kütteaine tagavara osutus aga väheseks ja vahemaandumine Jaapanis oli paratamatu.

Belenko ärahüpe ei jäänud ainsaks. Juba 23. septembril põgenes teine nõukogude lendurileitnant Valentin Jassimov õppelennukiga AN-2 Iraani,, maandudes väikesel lennuväljal Ahar, mitte kaugel Täbrisi linnast Loode-Iraanis. Iraani valitsuse teate kohaselt on Jassimov omakorda palunud poliitilist asüüli USA-s. Nõukogude Liidu valitsus omalt poolt on Iraanilt nõudnud leitnant Jassimovi väljaandmist, kuid tagajärjetult. Takistusi pole ainult õppelennuki AN-s tagastamiseks N. Liidu kulul.

Iraani valitsuse nõusolek Jassimovi lennuki tagastamiseks on tõenäolikult seletatav tähendatud lennuki vähese väärtusega sõjalisest seisukohast. Teisiti oli lugu Jaapanis maandunud leitnant Belenko kasutada olnud MIG-25 nimelise masinaga, mida seni on peetud maailma üheks praeguse aja parimaks võitluslennukiks ja mis seepärast võeti lähema uurimise alla nii jaapani kui ameerika vastavate asjatundjate poolt.

MIG-25 esineb kahesuguses versioonis: A kui jahilennuk ja B kui luurelennuk väga suures kõrguses. Jaapanis maandunud masin kuulub luurelennukite liiki ja ei oma kahureid, olles selle asemel varustatud radarseadme ja viie mitmesuguse pildistamisaparaadiga.

MIG-25 opereerib tavaliselt 25 000 meetri kõrguses, kuid on rekordina saavutanud kõrguse kuni 35 000 meetrini, jõudes sinna 4 minuti ja 11 sekundiga. See rekord püsib tänaseni, kuid teised, nagu otselennu kiirus ja manööverdamisvõime, on juba üle võetud ameerika ülimoodsa võitluslennuki SR-71 poolt. Nüüd avanes jaapani ja ameerika spetsialistidele muidugi teretulnud võimalus lähemalt tutvuda kaua kummitanud MIG-25 kõikide tehniliste üksikasjadega. Uurimise tulemustest pole avalikkusele veel aru antud, kuid selle asemel on teatavaks saanud mõnigi arvamistest, kuidas ärahüpanud lendur ise oma lennukit hindab.

Pärast kohalejõudmist USA-sse on leitnant Belenko jutuajamisel ameerika eriteadlastega seletanud, et MIG-25 omavat mitmesuguseid puudusi. Nõnda ei piisavat seadmetest lennuki jääturnise ärahoidmiseks suuremates kõrgustes. Jätvat soovida ka kiiruse tõstmine vajaduse korral. Kuluvat aega selleks, et lennuki maksimaalset kiirust saavutada. Olevat ka raske pidevalt säilitada maksimaalset kiirust, mis vastab ligemale kolmekordsele helikiirusele. Lenduri neist avaldustest võib järeldada, et MIG-25 ei ole tegelikult nii moodne, nagu Läänes on oletatud.

Täiendavalt kuuldub jaapani kaitseministeeriumist, et sealsete asjatundjate arvates on MIG-25 iseendast kui "lendav soomusmasin". Ainult tema tühikaal on 20 tonni, kütteaine ja relvade lisamisega kaalub ta 35 tonni, s.o. niisama palju kui tavaline tank. Lennuki suurt kaalu tingivat terasest konstruktsioon, kus ainult osaliselt on kasutatud titaani. Teiseks, lennuki mõlemad mootorid olevat poolteist meetrit paksud, seega poole võrra suuremad kui ameerika moodsates võitluslennukites. Lõpuks, ka MIG-25 elektroonilised seadmed olevat vananenud vaakuumlampidega ajast maha jäänud.

Võibolla on need puudused aidanud kaasa, et N. Liit nõudis kohe alguses oma lennuki kiiret tagasiandmist koos ärahüpanud lenduriga. Kui Jaapan keeldus ja võttis endale ka pikemat aega lennuki uurimiseks, siis vastas Moskva jaapani kalalaevade kimbutamisega. Pahandus ei piirdunud aga ühe lenduri ärahüppega Jaapanis, sellele järgnes varsti teine Traanis.

A. K.

EESTI PÄEVALEHT
Eestiskaa Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, I tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 150,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 215: —
Termin (4 kuud) ... kr. 78: —
Kuu ..... kr. 21: —
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstu.-a-Kuriren Tryckeri AB Eskilstuna 1976

REE era-korraline istung

Rootsi Eestlaste Esinduse Esindusskogu erakorraline sügisistung toimub nädalavahetusel 20—21 novembril.

Esinduse juhatus on nõupidamist vajalikuks pidanud riigipoliitiliste muudatuste ja ka järgnevate ülemaailmsete Eesti Päevade küsimustega seoses. Istungiga tähistatakse ühtlasi Esinduse 20. aastapäeva.

Ettepanekud ja arupärimised, mida soovitakse võtta Esinduskogu istungi päevakorda, tuleb esitada hiljemalt 20. oktoobriks juhatusele kirjalikult.

Mady Vainu kunstinäituse avamiselt Göteborgi Eesti Majas. Vasakult EM juhatuse liikmed Harald Uussalu ja Villem Randmaa, Ilmar ja Mady Vainu ja dr. Vello Kangro. Tagareas Helga Kangro koos poja ja tütrega. (Foto Kopler).

Mady Vainu kunstinäitus Göteborgis

GÖTEBORG (EPL) — Siinses Eesti Majas toimub praegu kuni 22. oktoobrini Mady Vainu kunstinäitus, mille vernissaazh leidis aset reedel, 8. oktoobril. Näituse avajajana oli ette nähtud kunstiajaloolane Rain Rebas. Kuna ta pidi aga sellest ülesandest ettetulnud takistuste tõttu loobuma, siis asendas teda dr Vello Kangro, kes oma sõnavõtus avaldas lootust, et Mady Vainu huvitav ja uudne mosaiikkunst leiab Göteborgi eestlaste poolt elavat tähelepanu.

Ja elavat tähelepanu see leidiski. Vernissaazhil oli kunstihuvilisi üle kolmekümne ja kunstnikul tuli vastata paljudele küsimustele oma loomistöö kohta, sest mosaiiktale on eestlastele üsna uudne, ehkki see, iseäranis kirikukunstis, on kaugele minevikku ulatuv.

— Eestlane vajab sellelaadse mosaiikkunstiga, nagu see nüüd näitusel esineb, harjumist, ütles kunstnik. Tema esimene katsetus sel alal seisnenud lauaplaadi katmises. See õnnestunud hästi ja sealt see siis alganud ja jatkunud. Teadagi hobina ning vabaajatööna. Ja nii on lühikese ajaga ja ainult koduse stuudiumiga jõutud loominguni, mis on asjatundjate poolt leidnud tähelepanu ja tunnustust, nagu seda kinnitavad pressikriitika ja rohked ostud.

Ja kui otsida selle harrastuse kohta järjekestvuse sugemeid, siis, võib-olla, on neidki. Mady Vainu ütleb, et tema vanaema harrastanud mosaiikkunsti, mis leidnud rakendamist kirikuakendes. Kes teab, ehk tuli kaudne ning ehateadlik tõuge sealt. Aga selle järjekestvuse teadlikku hulgu pr. Vainu siiski ei jaata. Algatus sai, nagu üteldud, juhusliku tõuke lauaplaadi katmisest mosaiigiga.

Taolist kunstiharrastust soodustab tänapäeval materjali saamine.

Nii on kasutatud peamiselt Jaapani kunstlikult töödeldud mosaiiki. "Aga eks vahel tulevad kasutamisele ka oma portselantkillud — kui mõni kohvitass purune," naljatleb kunstnik.

Näitus, sisaldav 25 tööd, annab ilusa läbilõike Mady Vainu loomingust, selle mõtestamisest, sümboolikast, tehnikast, teemade leidlikkusest ja värvikusest. Võib ütelda, et kunstnik ei ole leidlik üksnes motiivides, vaid on tabavalt leidlik ka oma töödele nimede andmises, mis on sagell nende mõtestuse avastamise võtmeks.

Mosaiikkunst on oma ornamentaalsuse ja elavusega eriti sobivaks ja tänulikuks seinte kaunistuseks. Seejuures ei vaja kinsttteos esiletõstmiseks ka erilist valgustust: ta lubab ennast imetleda samahästi päeva- kui lambivalguses.

Loodetavasti saavutab Mady Vainu taideloomingu näitus Göteborgis teenitud positiivse suhtumise — auks publikule ja röömuks kunstnikule. (EPL/MR).

• Vastukarva

KELL OLI TAGA Thorbjörn Fälldin, kui talle tehti riigipäeval ettepanek valitsuse koosatamiseks, nii et uus peaminister seda oma kõrvaga ei kuulnudki. Nõnel pool küsitakse, kas kõigi valitsuserakondade kellad ei hakka taga käima, nii et poliitiline algatus läheb üle opositsioonile.

Taolisi olukordi on olnud varem. Enne Teist maailmasõda räägiti korduvalt, et lääneliitlaste kellad käisid taga võrreldes Hitleri omaga, Hitler jõudis oma tegudega ette ja asetas teised sündinud faktide ette. Piltlikult kirjeldas seda Winston Churchill seoses Norra operatsiooniga, kus ka sakslased ette jõudsid:

— Karu oli haige, talle tuli rõhtu sisse anda — ninasõõrmetesse puhumise teel. Arstim pandi paberist torusse ja see asetati vastu karu nina. Veterinäär tõmbas kopsu õhku täis ja asetas suu vastu toru teist otsa. — Aga karu puhus enne! . . .

KÜLMA SÕJA AJAL oli lugu sama. Ka siis jõudsid Stalin ja hiljem Hrushtshov lääneliitlastest ette ja üllatasid neid oma tegudega nagu Tshehhoslovakkia ülevõtmine, Lõuna-Korea ründamine ja Berliini müüri ehitamine. Võttis tükk aega, enne kui läänepoolsed kellad idapoolsetele järele jõudsid. Valgus tulevat ju kuuldavasti idast . . .

Kelladega on segadust olnud ka Lähis-Idas. Kuuepäevase sõja puhul oli juutide kell kindlasti ees. Aga kui vedru nõrgaks läheb, siis võib kell taha jääda, seda said juudid kogeda Oktoobrisõja ajal.

PAGULAST tunti alguses sellest, et ta kandis metallinurkadega portfelli. Või ka sellest, et talle rootsi selleaegsed peened kombed polnud küllalt selged. Talle tunti kaasa. Ühele sel ajal noorele pagulasele öeldi rootsi kohvijoomise puhul:

— Jasså, ni är flykting . . . Ta en kaka till!

Kui Rootsis läks moodi suur elukommete lihtustamine, siis tunti pagulasi sellest, et nad ükstesele "teie" ütlesid ja samas rootslastega "sina" peal olid. Veel praegugi peab mõni pagulasorganisatsiooni juhtiv tegelane sellest kinni ja räägib oma alluvatega "teie", et hoida distantsi. Aga küllap aeg murrab pikapeale ka siin sisse. Ja kui Eesti Päevad 1989 peaksid tõesti Rootsis tulema, siis võib-olla läheb sinatamine hoogu üle maailma — eestlaste vahel.

— Või nii — sa oled pagulane, ütleme siis sina.

KROONILISED TÕVED on tihti pikaajalised. Kõikidest tõrvedest kõige pikaajalisem näib olevat kommunism. Hiljuti hüppas Venemaalt ära Ernst Colman, kes oma juttu järgi on olnud 58 aastat kompartei liige ja alles nüüd — kui teda takistati oma Rootsis elavat tütart külastamast — leidis, et ta oli eksinud. Tuletab meelde Kure- Mihkli, kes oma naise matustel pani käed kokku ja ütles, tagasi vaadates 42-aastasele abielule: — Vale naise olin saanud. Nagu ta silmad kinni pani, nii läksid minu silmad lahti . . .

Peale selle ei ole Colman oma pikast tõvest täiesti paranenud. Ta on ainult paranenud selle visa viiruse vene vormist — aga muidu on tõsisusklik kommunist ja maailmaparandaja edasi. Parandamatu taud jätab oma märgid . . .

NATO peab Põhjamerel manöövreid. Sõjamehed katsuvad välja arvestada, missugusel puhul venelased üldse sõandaksid rünnata.

Nähtavasti on neil kasutada teatud luureandmeid. Tehakse kalkulatsioone, mille järgi idapoolse rünnaku eelduseks on rahulolematus ja rahutused läänes, mis toimuksid suuremas skaalas. Hiljutise majanduskriisi puhul olid venelaste lootused suured — ennustati kapitalistliku maailma hukku ja peatset rahutuste puhkemist. Ja on loomuilk, et iga vene agent välismail katsub oma uuristamistööd suurendada ja maalidà Kremlile ette igasugu roosilisi lootusi. Esialgu on küll roose oodata ainult mustade maal.

UNESCO, UNO kultuuriorgan, näib olevat sattunud vääradele radadele, kurdab saksa ajakirjandus. Lääneriigid tunnevad selle vastu vähe huvi, idariigid kasutavad UNESCO-t oma sihtide saavutamiseks — ja arengumaades on suur lugupidamine UNESCO vastu. Tänu idariikide hästiorganiseeritud tegevusele, on UNESCO resolutsioonidesse võetud sisse määrusi, mis tähendavad läänemaise kultuurivabaduse ranget piiramist. Sõna "vabadus" (idariikides sama armastatud nagu rist põrgus) puudub täiesti resolutsioonides.

Kunstnikul on kohustused ühiskonna vastu, väidab üks resolutsioon. Idariikide meelest on kunstnik (nagu loomulikult ka kirjandik) ühiskonnale nii tähtis, et teda ei tohi vabalt lasta luua, kunstnik võib ju eksida. Niisuguste eksimuste näiteid olid idadelegaadid kiired tooma: vaadake ainult pronograafiat, mis läänes lokkab! Ja Ukraina esindaja hüüdis: Siin tahetakse mõnedele inimestele st.t. kunstnikele, anda erilõigust. See oleks sama hea kui lubada teatud inimestel minna või sõita tänaval vastu punast tuld!

PUNAST VÄRVI ja tuld tuleb muidugi respekteerida.

Seda tehakse ka läänes, kui tuli on liiklemissignaaliks. Aga võrelda loovat kunstnikku jalakäijaga või autosõitjaga tänaval — seda võib loomulikult teha ainult marksistlik-leninistlik dialektika paistuses haritud isik.

Rootsi esindaja katsus protesteerida selle vastu, et antakse õigus ära keelata kunstiteoseid, kui need mõjuvad "alandavalt ja ebaväärikalt". Rootslane küsis, kes oleks otsustajaks. Ta naerdi idariikide esindajate poolt välja.

TSENSUUR on vajalik — seda rõhutasid idadelegaadid. Lääne poolt soovitatud lause, mille järgi võitlus igasuguse tsensuuri vastu on inimlik ja kunstiline põhiõigus, hääletati toorelt maha. Idas on tsensuur "riigi õiguslik vahend endakaitseks". Ühiskonda tuleb "kurja" eest kaitsta.

Kui toimus lõpphäältamine, siis keeldusid läändelegaadid hääletamast, ja resolutsioon võeti vastu suure hääleenamusega. Nii on siis nüüd maailma kunstnikel-kirjanikel selge, milline peab olema tuleviku maailm: Kunst peab "liiklemismäärustest" kinni pidama. Kunstnik on jalakäija, kes kuulekalt järgib tulesid või politseiniku käeliigutusi ja vilet. Tsensuurivõimalus on ka olemas — supagas võidakse läbi otsida, võibolla on seal ühiskonda kahjustavaid esemeid või aparaate.

HEINE kirjutas taolise taktika puhul juba umbes 150 aasta eest: Mu pagasi sorivad nad läbi, aga ideid mu peast nad kätte ei saa. See on muidugi vilets trööst — idee pole veel kunstitöö ja seda ei saa kunstiarmastajate hulgas levitada.

Laupäeval, 30. oktoobril 1976 kell 19.00
Stockholmi raekoja Sinises saalis
Sihtasutus Ühisabi

Kuldsüdame pidu

Tuju eest hoolitsevad: Mari Kamp-Boreus ja Harri Kaasik, Stockholmi Eesti Naiskoor, Stockholmi Eesti Meeskoor, Eesti Rahvatantsu Ühing Kassari, Lemmikud Göteborgist.
Teadustaja: Katrin Härm-Sepp
Tantsuks Kjell Sjölundi orkester

Pääsmed: Õhtusöök koos eeskava ja tantsuga kr. 100:—, kohvi "landgångiga" koos eeskava ja tantsuga kr. 40:—, tants koos eeskavaga kr. 20:—

Pääsmed on müügil ja müüki vahendavad: SIHTASUTUS ÜHISABI — Kvarngatan 3 B, I, tel. 08/42 35 53. Postiaadress: Box 151 12, 104 65 Stockholm. EESTI KULTUURI KOGUDIS — Wallingatan 32, tel. 08/11 31 16.

Laudadesse kohtade reserveerimine toimub Ühisabis. Reserveerimisel teatada pileti number, nimi ja reserveeritud kohtade arv.

"Eesti Rootsis" trükis 288 lehek., 580 pilti

"Eesti Rootsis",suur sõna- ja pilditeos, mis ilmub Lundis, on praegu trükkimisel. Olles lehitsenud ofsettehnikas tehtud äratõmbeid, on mulje imponeeriv. Nii mahukat, pildirikast ning tehniliselt luksuslikku raamatut pole siiani paguluses ilmunud. Esirame raamatu koostajale Bernard Kangrole, kes on ka ühtlasi kirjastuse juhataja, mõningaid küsimusi, mis võiksid huvitada neid, kes suurteose on ette tellinud aga veel rohkem neid, kellel veel on võimalik vastavalt kirjastuse teadaandele seda endistel tingimustel teha.

— Kas on kindel, et teos ilmub jõululauale?

— Nii kindel kui tänapäeval lubadustele kindel saab olla. Küsimus on veidi provitseeriv, kuid nii suure töö puhul ja kuna see on nõikuinii hilmenud, on see õigustatud. Järel on ju ainult puhtehniline protsess. Tähtpäev on 16-plikult on detsembri esimene pool.

— Kas mõlemad raamatud ilmuvad samaaegselt?

— Jah. Neid tehakse ju koos ja nad on identsed. Väljasaatmisel on meilgi lihtsam neile, kes on tellinud mõlemaid väljaandeid, saata need korraga. Raamat kaalub üle kilo ja läheb teele postipakina.

— Kui suureks kujunes raamat lõpuks? Eelteadetes oli juttu 16-nest trükipoognast.

— Materjali oli nii rohkesti, et hoolimata selle kokkusurumisest ei olnud südant veel rohkem välja jätta. Raamat on 2 poognat suurem ehk kokku 288 lehekülje.

— Kuidas on ettetellimishinnaga? On ka see vastavalt tõusnud?

— Hind ettetellimisel on endine. See on koos saatekuludega, mis ka vahepeal tõusid, praegu kr. 119:40. Pärast ilmumist on hind kr. 164:—.

— Kas mahu suurenemine tojmus teksti või piltide arvel? Teos on nagu näha äärmiselt pildirikas. Millistest linnadest on kõige rohkem fotosid?

— Kõige rohkem oligi kahju piltidest. Need on meie elu tõelised dokumenteerijad. Olen raamatu suure formaadi trükipinna maksimaalselt ära kasutanud. Kaasas on kaugelt rohkem kui esialgu välja kuulutatud, umbes 580 pilti. Olen neid katsunud kasutada võimalikult üle kogu maa, igast keskusest, kus eestlasi pidevamalt elas. Tegevus on muidugi koondatud suurematesse linnadesse.

— Mida sa märgiksid spetsiaalselt sisu kohta? Teiste sõnadega — millised peatükid leiduvad raamatus?

— Teos leiduvad järgmised peatükid: I. Eesti nagu ta oli (32 lk., käsitleb lühidalt meie maad, rahvast, ajalugu ja kultuuri) II. Pagulaste peaprobleemidest Rootsis (43 lk., kirjeldab põgenemist, elu laagris, tööprotsessi ülilõumist, rahvusgrupi üldist väljakujunemist), III. Tegevuse suundi ja saavutusi (139 lk., sisaldab 11 alapeatükki, mis käsitlevad meie poliitilist tegevust, kooli- ja noorsookõsimusi, usuelu, saavutusi ajakirjanduse, kirjanduse, teatri, muusika, kujutava kunsti, kehakultuuri ja teaduse aladel) IV. Eesti keskused Rootsis (54 lk., vaatleb linnulennuliselt eestlaste tegevust üksikute linnade kaupa).

— Teatavasti trükitakse ettetellijate nimed raamatusse sisse. Kas praegu ja kui kaua on veel võimalik oma nimega kaasas olla?

— Praegu on veel võimalik. Hoian raamatu viimase poogna trükkimist nii kauaks kui võimalik. Seega saab nime kaasa võtta veel kuni — ütleme oktoobri kuu lõpupäevadeni.

— Sega pole enam palju aega . . .

— Seega pole tõesti enam kuigi palju aega. Seepärast kutsun igat ühte üles, kes veel el ole tellimist ära saatnud, seda edasi on lükanud kartuses, et vahest raamat ei ilmugi või et aega on. Kasutage ka võimalust ennast kinketeesega varustamiseks. Et iga aktiivse eestlase nimi selles kõige ulullemas peatükis, mis näitab meie eestlaskonna paremiku suurust ja koosseisu, kaasas on, selles lootuses lisan aadressi: Eesti Kirjanike Kooperatiiv, Fack 1, 220 03 Lund 3, telef. 046/12 17 19 või 046/11 96 90 (õhtuti).

Pagulus algas paljudel provisoorsetel õlgedel. . .

Torontos suri 11. septembril Erna Kreem, sünd. 12. jaan. 1907 Türil.

Torontos suri 18. septembril Anne Laaneorg, sünd. 4. okt. 1943.

Lastevanemaile:

Noore mõtteid ja arutlusi

Avaldame Raamatu Aasta noorte kirjandite võistlusel keskmises vanuserühmas I auhinna saanud kirjandi: "Eesti noore mõtteid ja arutlusi":

Eelmisel kevadel lõpetasin Toronto Eesti Keskkooli. Olin käinud kogu üheksa aastat ustavalt ja healmeelel kord nädalas õhtukoolis. Kuulasin hoolega õpetajate seletusi eesti ajaloost ja kirjandusest. Õppisin end väljendama võõrdiemisi korralikult eesti keele kirjas ja sõnas. Olin õnnelik ja ka rahul, sest minu vanemad olid pannud mind eesti kooli ja olin sellega suunatud mu oma arvates õigele teele.

Kui ma aga jõudsin kooli lõpuni, olin kui teelahkmel, sest tihti tuli mulle ette kahtlevaid mõtteid. Niipea kui jäin sõgavasse mõttesse ja hakkasin elu ja sarnaseid seletamata asju omaette arutama, küsisin endalt: mispärast räägin eesti keelt, mispärast käin eesti koolis ja mispärast olen tegev eesti ühiskonnas, kui tõepoolest olen sündinud ja elan Kanadas?

Isegi nüüd hakkan mõtlema, mil põhjusel mina ei ole nagu mõned teised eesti noored (kui neid võib veel nii nimetada!), kes käisid oma kuus aastat sunniviisil eesti algkoolis ja kes selle lõpetades olid valmis eestlusega ning edaspidi käisid läbi peamiselt kanadalastega.

Käib peast läbi eesti hümn. . .

Mõtete segaduses tekib veel enam igasuguseid küsimusi: miks annan eesti gaidina pühaliku töötuse, et püüan teha kõige paremat, täita oma kohust Eesti samaa vastu, kui pole seda väkest maad nähnud oma elus ega seisnud tema pinnal?

Raputades kõvasti pead olen paari sekundiga selleest sõgavast mõttest väljas. Ei saa aru kuidas võisin nii halvasti mõtelda oma päritolust, kui ometi kindlasti tean, et olen ja ka jään elu lõpuni eestlaseks. Alguses noore lapsena võisin olla sunnitud vanemate poolt rääkima eesti keelt ja käima eesti koolis, kuid nüüd olen juba küllalt vana, et ise otsustada ja kinnitan veel kord, et pole mingit kahtlust minu mõttes, et ma jään truuks eestlaseks.

Kuigi vahel tekib raskusi ja probleeme, elades nõndanimetatud "topeltelu" — eestlasena ja kanadalasena, siiski ma ei saaks ette kujutada elu ainult kanadalasena ilma eesti ühiskonnata. Eestlasena tunnen, et olen haruldaselt erinev — natuke enam kui lihtsalt üks kodanik miljoneist, kes elavad Kanadas.

Peale selle leian eesti noorena, et mul on palju ühiskondlikku tegevust: rahvatants, gaidid, võimlemine, laulukoorid jne. Sellise tegevuseta oleks mu igapäevane elu hoopis igav ja määratud vaid koolitööle. Kuuldes mõne Kanada sõbra käest, kui monotoone oli tema nädalalõpp, saan aru, kui huvitavaks teeb eestlus minu elu.

Olen valmis töötama, et viia edasi eesti rahva nime teades, et mu ema ja isa ja ka teiste vanema generatsiooni kaasmaalaste südamelootus on minu ja minu noorte eesti kaaslaste õlgadel.

Lõpetades esitan oma isiklikku soovi lootes, et ükski eesti noor ei unusta kunagi oma päritolu ega kunagi ei langeks eestlusest eemale.

Soovitan nendele, kes võibolla, kuidagi on sattunud eemale kas omal soovil või kogemata, et nad võtaksid uuesti kontakti oma kaasmaalastega — see tuleb neile kasuks, samuti meeldivaks ja nauditavaks elamuseks. Olen juba valinud ise oma suuna. Nüüd võin ainult soovitada teistele, et me kõik üheskoos eesti noortena püüaksime säilitada võõrsil eesti omakultuuri ja eestlust.

AIME NURMSE

(Järgmises "Lastevanemate nurgas" anname sõna eesti isale, kes on abielus rootslannaga).

• Kohalik elu

BORÅS

Pärnu lipkond

Pärnu lipkonna traditsiooniline sügiskoosviibimine toimub laupäeval, 23. okt. kl. 16 lipkonna ruumides. Fristadsvägen 104. Konvõlaud, diapositiivid, ühislaul, tants ja ringmängud. Kõik lapsed, noored, lastevanemad ja noortesõbrad on teretulnud.

GÖTEBORG

Meeskooriga Västeråsi

Teatavasti sõidab Göteborgi Eesti Meeskoor laupäeval, 23. oktoobril Västeråsi, et sääl esineda kohaliku eesti ühingu sügispeol.

Kuna bussis leidub veel vabu kohti, on huvitatuil võimalik odavalt kaasa sõita.

Buss väljub Hedenilt laupäeval, 23. oktl. kl. 8.30 ja on Göteborgis tagasi pühapäeval, 24. okt. kl. 19.

Sõidu hind edasi-tagasi on kõigest 30:-. Registreerimine, mis on hädavajalik ja siduv, tuleb teha koori vanemale Oskar Targamale, tel. 031/46 62 18.

LUND—MALMÖ

Pensionäride Ühing

Järgimine kokkutulek on esmaspäeval, 1.nov. kell 14 Eesti Majas. Lundis. Arutusele tuleb organisatsioon päevakodudes ja selle kasutamise võimalused.

NORRKÖPING

Pinna Stuudio etendus

Laupäeval 16. oktoobril kell 18.00 esitab Pinna Stuudio Arvo Mägi lühinäidendid "Juubel" ja "Neli paari" Djäkneparkskolani (end. Flickskola) aulas.

STOCKHOLM

Karskuspüha

Peapiiskoplik kogudus tähistab karskuspüha jumalateenistusega pühapäeval, 17. oktoobril algusega kl. 14.00 Jaakobi kirikus. Juhlustab õp.A. Raidur, solist: alto Koidu Ventser, orelil: Harri Klisk. Laululehed:

UPPSALA

Lõikuspüha

Mikaeli kirikus toimub lõikuspüha jumalateenistus 17/10 kl. 16 — õpetaja Kõdar, orelil Priit Ardna, solist Valdek Jürisoo, lauluraamatud.

Pärast on koguduse majas kohvilaud koguduse liikmetele ja nende külalistele. Kõne, soolo-laule, loterii.

"DDR-nädal" Södertäljes

SÖDERTÄLJE (EPL) — Södertälje-Kuriren teatab, et linnas tmleb rekordsuur tutvustuspanus Ida-Saksamaale, DDR-ile. Korraldavad Södertälje kommun koos Rootsi-DDR sõprusühinguga ja DDR kulturirekesusega Rootsis.

Tegemist olevat "kõige suurejoonelisema panustamisega linna kultuurivõlitsuse ajaloos" ja selgitatavat DDR ühiskondliikku korda, kuidas idasaksa sportlased muutuvad nii edukaiks jne. Nagu selgub on esitatud ka kritikat propagandalise ürituse vastu, millle peale kommuunivalitsuse esimees on ütelnud, et see kuulub Södertälje kultuuripolitikasse, pealegi maksvat kulud enamuses DDR esindajad.

DDR-nädala kujundajateks on eesõlasest kultuuriintendent Harry Olt, Lennart Andersson, Per Drougge, Bengt Skoog ja Inger Mattsson.

SPARBANKEN AITAB KINDLUSTADA SU RAHA TULEVIKKU.

Kui sa juba oled hoiupanga klient, siis oled kindlasti teadlik paljudest neist investeerimise võimalustest, mis meie juures on olemas. Aktsiafondid Sparinvest ja Kapitalinvest om mõlemad huvitavad alternatiivid kui sa eelkõige soovid panustada kindlalt ja pikaajaliselt. Täpselt millised fondid ja moodused on sinu seisukohast kõige sobivamad, on asjaolu, mida hoiupanga nõuandjad meeleldi arutavad sinu endaga. Hoiupanga kliendina saad osa ka teistest teenustest peale panga tavalise teeninduse paigutuskõsimuste alal. Siin võib olla tegemist maksuküsimustega, lepingutega, majanduslike abielulepingutega, testamentidega ja peaaegu kõigega, mis on seoses ökonoomiaga ja õigusalaste küsimustega. Kui pead silmas pidama palju huve, siis saad hoiupanga kliendina kõike mõeldavat abi, teenindust ja nõuannet.

Sparbankeni palgakontoga avanevad huvitavad võimalused. Võib öelda, et palgakonto moodustab aluse ja alguse headele pangasidemetele hoiupangas. Palgaga hoiupangas on mugav avada Sparinvestkontot, kus sa aegamööda ostad fondi osi, sulle endale sobivas taktis. Võid startida Sparlåni, mis garanteerib sulle laenu, mis on kolm korda suurem kui säästetud summa — juba pärast kaheksat kuud. Võid saada ka võimaluse tõeliselt suurteks summadeks, ilma et sa riskeeriksid ainsatki ööri — Nya Lönsparandet vormis, samuti hoiupanga rezhiis. Tähendab, hoiupangal on sulle olemas rohkesti huvitavaid võimalusi, kui sa kasutad ära panga kõiki teenuseid. Loomulikult kehtib see täpselt samuti ka siis, kui palk muutub pensioniks ja sa lased oma palgakontot muuta pensionikontoks. Pension kantakse automaatselt kontosse üle ja sa võtad välja vaid nii palju kui sul parajasti vaja läheb — ülejäänu jääb alles ja kannab protsente. Öeldu on vaid veel üks näiteist teenindusest, mis sulle antakse hoiupanga kliendina — külasta meid juba täna ja me jutustame sulle rohkem!

SPARBANKEN AITAB SIND RAHAGA.

Sparbanken

Vabatahtlik karguriks Vietnamis

WASHINGTON (VES) — Ajakiri "Newsweek" toob statistikat Ameerika väejooksikutest Vietnami sõjas. Kokkuvõte näitab, et 56% karguritest olid vabatahtlikud sõdurid.

Kaks-kolmandikku olid noorukid, kes keskkooli olid jätnud pooleli, kuna nad ei soovinud edasi õppida.

Karguritest ainult 12% olid põhimõtlelised sõja vastased. Ülejäänute väejooksu minemise põhjused olid puht-isiklikud.

• Spordikroonika

USA spordizhurnalistika

(EPL/Washington) — Sport on teatavasi suuremaid rahvalikumisi läänemaailmas ja muude maailmajagude tööstusmaades, see on rahvusvaheline, kuid mitte täiesti rassidevaheline, ja see on ka generatsioonide-vaheline, vähemalt huviobjektina. Teame, et USA on ikka olnud spordimaailma suurim (aid). Aga mis muljeid jätab see maa Rootsist saabunud eestlasele, kelle huvi on alati keerelnud spordi ümber — olgu siis aktiivsportlasena või vaatlejana.

Saabusin USA-sse juulikuu lõpus, keset olümpiamänge — ja televisiori ees tundsin end äkki põlise eurooplasena. Rootsis olin jälginud Eurovisiooni saateid terved päevad ja pooled ööd ja olin kõige Montrealis toimunuga hästi kursis. Televisioon vahendas reportaazhe kõigist spordialadest, rahuldamaks Euroopa paljude rahvaste soove. Ja saatelist see olid kõigiti asjalikud.

Sellest viimasest sain õieti aru alles Washingtonis olles, sest siin oli televisioonil ilmselt teised eesmärgid. Kui rääkida ülevaatest, siis ikka ainult ülevaatest ameeriklaste saavutustest — halvemal juhul nendest aladest, kus ameeriklastel oli silmapaistev edu.

Eesti marurahvuslastki võib üllatada siinne shovisnism, mis torkas silma eriti poksimatshide referaatides, kus ei suudetud midagi kainelt edasi anda. Referaadid kuulusid täielikult "show business"-i valdkonda — aga muidugi, TV on ju kommertsiaalne — ja objektiivsuse poole ei püüdudki.

"Oi, vaadake seda obadust, kärts ja pömm, oi-oi, teine veel, noh nüüd alles sai" jne. Nii kõlas referaat jänki rünnakute puhul, muidu oli aga kommentaator vait.

Nende muljete pärast ärgu aga keegi pidagu mind ameerikavastaseks! Eurovisiooni asjalikkust ja siinse TV hüsteeriat olümpiamängude saadetes, võib kinnitada üks mu kolleege, kes samuti jälgis mõlemaid: algust USA-s ja lõppu skandinaavias puhkusel viibides.

Ameerika TV pluss-poolele kannaksin aga paljude spordialade maailmakuulsate sportlaste kommentaatoriteks kutsumine — "ringside"-ilt jagasid oma muljeid finaalidest George Foreman, Mark Spitz, Marty Liquori jt.

Milline on sport ameerika ajalehtedes? Jättes kõrvale eriajakirjad ja piirdudes üksnes päevalehtedega, nendin, et suvepoolaastal jälgitakse ainult pesapalli, ameerika jalgpalli, golfi ja viimasel ajal ka tennist. Aga kui USA-s leiavad aset mõned muud tõesti suured spordisündmused nagu nälteks poksimatsch Muhammad Ali ja Nortoni vahel, siis on ka nendest reportaazhe.

Aga mis puutub välismaa spordisündmustesse, siis need ei eksisteeri kõige suurematelegi ajalehtedele. Ise ma jälgin "The New York Times" ja "The Washington Post" ja ma ei tea midagi. Hoopis parem ülevaade on nälteks minu emal, kes ei ole spordist huvitatud, kuid kes vaatab Rootsi TV-Aktuelli . . .

Ja kui head informatsiooni maailma spordisündmustest vahendavad üksköik-mis rootsi provintsilehed, olgu need siis Gotlands Allehanda või Falu-Kuriren! Ja lausa fenomenaalne on Dagens Nyheter oma igaühelaalse ülevaatega kogu maailma jalgpallimatshide tulemustest ja tabeleisust näiteks Kreeka, Ungari ja Austraalia esiliigades!

Kõige parem moodus lahendada informatsioonipuudust siin USA pealinnas oleks lasta endale saata Tallinnas ilmuva "Spordilehe" viimast lehekülge pealkirjaga "Ümber maailma" — seal on kõik kokku võetud. (EPL/AR)

Schwetsingenis Saksamaal suri 14. juunil Albert Taks, sünd. 15. mail 1905 Nurmekunnas.

Augsburgis Saksamaal suri 29. märtsil Simon Ziegel, sünd. 27. septembril 1895 Rakveres.

Moskva-olümpia (9)

Suvises kuumuses tekkib aga seltsimeestel raskusi sportlaste varustamisel värskete toidainetega. See johtub sellest, et kergetööstuse viisaastaku mahajäämus on nagu tavaliselt ecsrindlik, mistõttu peaaegu mitte midagi pole saadaval.

Kaasa arvatud külmutuskapid, mis on Moskva laiusel defitsiitseisundis, kuna vastavad tsehhid vormistasid tellimused valesti. Mispeale kõik plaanis ette nähtud kümme külmutuskappi lähetati nõukogude sünoptikutele Antarktises.

Külmutuskappide probleem aga lahendatakse tavalise geeniuslikkusega partei enda poolt.

Sportlastele antakse proteiine, galaktoosi, vitamiine ja muud tavaarat otse ürgallikast.

Moskva tingimused olümpiasaadetele

NEW YORK (EPL) — Lääne TV-jaamad on juba kontakti võtnud Moskvaga seal 1980 toimuvate olümpiamängude ülekandeõiguse küsimustes. Ameeriklased on selle juures põrkunud mitmesugustele tingimustele.

Venelased nõuavad ootamatu hiigelsumma — 210 miljonit dollarit — ülekandeõiguse eest, kusjuures selle saavutamine on seotud tingimusega, et USA saatejaamad olümpiamaterjalidega koos esitavad ka "ülevaateid nõukogude elust ja inimestest", s.o. Moskva enda poolt valmistatud propagandasaateid.

Montreali olümpiamängude ülekande õigus läks ameeriklastele maksma ainult 25 miljonit dollarit. Venelased on aga ameerika televisioonijaamadele korraldanud enampakkumisvõistluse ja ainuõiguse saab see TV-firma, kes "alghinnast" kõige rohkem üle pakub.

Ameeriklased kardavad, et venelased hakkavad nende saateid tsenseerima ja nõuavad ka vene sportlaste erilist esile tõstmist, kirjutab ajakiri TV-Guide.

Vaikselt astus üle 50-nda eluaasta läve Uppsalas Richard "Riks" Norvell, avalikkusele üldiselt tuntud Ameerika-landude korraldaja, Esto-76 Rootsi Komitee esimees, REE abiesimees, Eesti Noortetöö noorteinstruktor, skautmaster ja pedagoog. Eesti Majas Stockholmis õnnitleti teda järgneval tööpäeval "eestimajalaste" poolt, keda esindasid Evald Põdra ja Salme Lebert (Foto Lepper).

Lõuna-Aafrika probleemid ja üha laienevad rahutused

Lõuna-Aafrika probleem on umbsõlm, mida nüüd Kissinger püüab kiirendatud tempos lahti raiuda, kuid millest võib kergesti areneda uus "Vietnami sõda" — nõnda kommenteeris üks välisajakirjanik olukorda selles juba tükk aega käärivas maailmanurgas. Lõuna-Aafrika valge rassi õnnetuseks on USA-s praegu valimisaasta ja seetõttu katsub Kissinger kõik teha, et Ameerika neegrite häälí Fordi poolele võita. Philadelphias Kissinger kõneles, näiteks, peamiselt mustale rassile, taunides Lõuna-Aafrika valget valitsust, kes sealsetele neegritele tõrgub andmast poliitilisi õigusi. Lõuna-Aafrika peaminister John Vorster ütles, et siin on tegemist "moraali õpetamise ja ähvardusega teise riigi poolt", kuid ta siiski ei avaldanud valjemat protesti ning nõustus Kissingeriga Zürichis kohtuma. Rahutused Lõuna-Aafrikas on kestnud juba kolm kuud, mille juures on surma saanud üle 300 inimese. Rahutused näivad aga järjest laienevat.

Kui seni oli kokkupõrkeid peamiselt mustade linnades Lõuna-Aafrikas, siis viimasel ajal on võitlusi kantud juba isegi valgete piirkondadesse. Mööduvad nädala oli Kaplinna valgete linnaosas kokkupõrge politsei ja 3000 neegri vahel. Hiljem oli siin ulatuslikum demonstratsioon, kus aga neegritega liitusid esmakordselt ka segaverelised, kellede arvu Lõuna-Aafrikas hinnatakse 2,3 miljonile.

USA administratsioon on pidevalt rõhutanud, et valgete ülemvõim arvuliselt suurema värvilise elanikkonna üle tuleb lõpetada. Need õigustamised on andnud neegritele palju julgust, mida teiselt poolt on õhutanud ka kommunistlikud agendid. Otsekui impordina USA-st on Lõuna-Aafrikas nüüd moes "Musta jõu tervitus" (Black Power salute) ning Ameerikas loodud loosung "Black is beautiful" Nendele ilisanduvad Martin Luther Kingi, kommunist Eldridge Cleaveri jt. hiigelsuured poster-pildid, mida kleebitakse kõikjale.

Kõige pakilisemaks probleemiks Lõuna-Aafrika probleemide rägastikus on Edela-Aafrika ehk Nabiimia küsimus. See ala oli aastatel 1884—1915 Saksa asumaa. I maailmasõja ajal sakslased kaotasid selle ning a. 1920 anti see Rahvasteliidu mandaatterritooriumina Lõuna-Aafrika valitsemisele. UN, pidades end Rahvasteliidu järglaseks, nõudis tänavu jaanuaris, et see ala saaks iseseisvuse. Tähtaeg oli antud 31. august 1976.

Namiibia pealinnas Windhoekis peeti augustis konverents, kus lepiti valgete ja mustade vahel kokku, et Namiibia saab iseseisvaks siiski alles 31. detsembril 1978. Aafrika neegririigid pole otsusega rahul, ning nõuavad Namiibiale kohest iseseisvuse andmist.

Ohtlikuks rahule kipub kujunema siin Namiibias asuv mustade organisatsioon SWAPO (South West African People's Organization). Selle juhid kinnitavad, et SWAPO ei olnud Windhoeki läbirääkimistel ja et sealsed otsused pole kehtivad, kuna läbirääkimistel olnud mustade poolt kvislingid. SWAPO juht Sam Nujoma on sidemes Angoola kommunistidega ning leiab moraalset toetust peale Aafrika neegrivabariikide ka lääneriikide pahempoolsetelt ning liberaalidelt. Nujoma teatas, et ta on nõus ise, läbirääkimisi alustama. On arvamisi, et Namiibias võiks iseseisvat mustade valitsust rajada siiski juba 30. juunil 1977.

NAMIIBIA on suur maa-ala, umbes kaks korda nii suur kui California, kuid elanikke on seal ainult 800.000, nendest 100.000 valget. selle ala kultiveerisid omal ajal hollandlased, arendades karjakasvatust. Hiljem tekkisid siin ulatuslikud teemantide, tina- ja tsingikaevandused. Töölisteks toodi peamiselt hotentoti ja bantu neegreid, kes nüüd on saanud enamusrahvuseks.

Lõuna-Aafrika vabariigi rajasid samuti hollandlased juba 17. sajandil. Hiljem, kui siin avastati rikkalikud kulla- ja teemandikaevandused, alistasid inglased hollandlaste (buuride) vabariigid Transvaali ja Orange ning lõid siia Lõuna-Aafrika vabariigi. Hollandlaste asumisel ei olnud siin elanikke. Alles hollandlased tõid siia piirkonda neegreid omale töölisteks. Nüüd on see vägi kasvanud maa päriselanikel üle pea ja näib, et buuridel tuleb oma põline kodumaa mustadele üle anda.

KISSINGERI AKTIIVSUST põhjendab ajakiri "Time" järgmiselt: Kissinger, hähes meeleolude palavamaks muutmist Lõuna-Aafrikas, kardab, et ühel päeval võiksid seal sekkuda N. Vene ja Kuuba, see tähendaks Aafrika ühe võtmepositsiooni kaotamist. Seetõttu püüab ta survet avaldada, et valged kiiremini ja rohkem järele annaks, et rassilised vastuolud ei areneks koduõjaks.

Ameerika poliitikute arvates ideaalseks lahenduseks oleks valgete ja mustade kaolitsioonivalitsus rassilise vahekorra alusel. seega umbes 21:4 vastu mustade kasuks. Kuid kas seesugusel koalitsioonivalitsusel saab olla tulevikku, kui igal pool ja iga minut võivad üles kerkida rassilised vastuolud mistahes pinnal? Ajakiri "U.S. News & World Report", üteb, Lõuna-Aafrika võib sel juhul varsti kujuneda teiseks Liibanoniks, kus kristlaste ja moslemite koalitsioon arenes varsti koduõjaks.

Paljud Lõuna-Aafrika hollandlased-buurid on hakanud juba lahkuma oma põliselt kodumaalt. Nad tunnevad, et valge rassi aeg on täis saanud ja et on aeg hakata valge rassi poolt sajandite kestel loodud väärtusi üle andma uutele peremeestele. (VOX/VES).

Tudengikursus Norras

Eesti Üliõpilaskond Rootsis teeb ettevalmistusi eestiainelise talikursuse aprillikuus 1977 korraldamiseks Norra talikuurordis Hernsedalis mis tihtlasi oleks ka suusanõidalaks.

Kursuse aineteks on muusika, kunst, poliitika, ajalugu, eesti keel jne., millistele iga päev pühendatakse umbes 4 tundi, ülejäänud aeg pühendatakse suusaspordile. Hernsedalis on võimalusi nii maastiku- kui laskumissuusatamiseks, kõisteed on olemas.

EUR on noortele saatnud ankeedi huvi peilimiseks. Osavõtu kulu koos reisiga on 500 krooni ümber. Asjasthuvitatuil tuleb oma huvist teatada EUR esimehele Jaak Akkerile, Ymergatan 7 b, 753 25 Uppsala, tel. 018/10 46 18. Teatada tuleb hiljemalt 1. novembriks, kuna ettellimine tuleb Norras teostada juba nüüd.

Operetitähed Kuldsüdame peol

Mari Kamp-Boreus ja Harri Kaasik on laulupaar keda oleme hästi tundma õppinud arvukaid esinemisel eesti publikule. Kuldsüdame Peol on nende esinemine atraktsiooniks. Mari Kamp-Boreuse ja Harri Kaasiku laulurõõm nakatab kindlasti, nagu tavaliselt, peopublikut.

Operetisolistid pakuvad meeleolukaid ja populaarseid palasid tuntud operettidest, nagu "Vilja laul" operetist Lõbus Lesk, samast operetist tuntud laulu "Rosemari" ning laulu "Teeme pesa endale" operetist Silva.

Harri Kaasiku helisevat tenorit oleme hea meelega lavalt korduvalt kuulnud. Ta kuulus Eestis Estonia Teatri operetiansamblisse, mängides seal esimesearmastaja rolle. Harri Kaasik on paguluses laulu kõrval innuga osa võtnud Stockholmi Eesti Teatri tegevusest.

Estonia operetilavalt pärineb ka Mari Kamp-Boreus, kes kodumaal mängis subreti osi, dubleerides ka peaosades. Jätkates lavatööd Rootsis, angažheeriti teda primadonnaks Stockholmi China-revüüle, kuid hiljem on ta töötanud ka operetisolistina ning primadonnana Göteborgi Stora Lyriska Teatern juures. Operetilavastustega on Mari Kamp-Boreus teinud lugematuid turneesid üle Rootsi, mängides primadonna osasid populaarsemais operettides nagu Krahv Luxenburg, mariza, Silva, Rose Marie jne.

"Elukutselise laulja elu on väga vahelduv. Tuleb palju reisida, kuid ega turnee pole mingi tants roosidel. Esimesed aastad Rootsis olid, nagu mitmetel pagulasil, rasked kuna ei osanud rootsi keelt, kuid ka nendest raskustest tuli üle saada, karakteriosad operettides nõuavad põhjalikku süvenemist, täpselt nagu teatritüüksi. Mõni kord on mitu lavastust käsil korraga. Siis tuleb selge piir tõmmata eri rollide karakteri suhtes. Töö huvitab mind aga väga, eriti kui on võimalust olnud koos töötada selliste opereti isiksustega nagu seda on Evy Tibell ja Elnar Beyron", jutustab meile Mari Kamp-Boreus.

Viimastel aastatel on Mari Kamp-Boreus oma elukutselist töökoormust vähendanud ning aega leidnud ka oma kaasmaalastele esinemiseks.

Kuldsüdame Peol laupäeval 30. oktoobril Stadshuseti Blå Hallenis on meil aga võimalus kohata nii Mari Kamp-Boreust kui ka Harri Kaasikut lõbusas ja muretus operetimaailmas. (EPL/TS)

Operetilauljad Harry Kaasik ja Mari Kamp koos nende saatja pianist Helga Andreaega (Foto Lepper).

Hääl väljaspoolt:

Rootsi teelahkmel

Miks rootsi sotsialistid kaotasid? Millised on Rootsi väljavaated uue valitsuse all? Neid küsimusi analüüsib ajakirja "International Background" viimane number, tehes huvitavaid tähelepanekuid.

Rootsi Sotsiaaldemokraatliku erakonna poliitiline masinavärk on tõenäoliselt läänemaailma efektiivselm poliitiline instrument. Sel on selja taga Rootsi ametühingute majanduslik ja poliitiline jõud. Valimise kaotuse põhjuseks polnud mitte ametühingute loidus või ebaefektiivsus.

Rootsi sotsiaaldemokraatlik erakond on põhjalikult muutunud viimase kümne aasta jooksul. See on muutunud radikaalsemaks, on võtnud üle 60-ndate aastate radikaalse liikumise ideid. Parteijuhid on üheltpoolt olnud sellele uhked, aga on samal ajal kartnud, kas valijad nõustuvad partei uue näoga. Sest rootsi rahvas juures pole märgata radikaliseerumist, rootslased eelistavad sotsiaaldemokraate sotsialistidele.

Partei uus nägu ilmus ametühingute radikaalse falangi tegutsemise tõttu. Ametühingute keskliit on praegu tegelikult survegrupp radikaliseerumise suunas ja meeleldi esitab partelle ühe radikaalse ettepaneku teise järele. Meidnerfondide ettepanek tuli liiga vara — enne valimisi. Peale selle tahtsid ametühingute radikaalid natsionaliseerida ka maa.

Lisaks oli sotsialistidel halb õnn mitmesuguste üksteisele järgnevate "õnnetustega" (Pomperipossa, Ingmar Bergman, rahaviimise katse Soome jne)

Aga ka opositsioon oli tugevam ja üksmeelsem kui varem. Lambakasvatajast Fällidinist võib kergesti saada uus isakuju Rootsis avalikkuses.

Taolist pole rootslastel olnud pärast Per Albin Hanssoni surma. Näib ka, et u. 50 000 Kristliku Demokraatliku Erakonna pooldajat, nähes, et erakonnal pole lootust pääseda riigipäevale, hääletas kodanlaste poolt.

Sotsialistid väidavad, et nad annavad üle heas majanduslikus olukorras Rootsi. See ei ole õige. Rootsi on — nagu teised läänemaised tööstusmaad — elanud pikemat aega üle jõu. Viimase aasta jooksul on Rootsi laenanud välismaalt 20 miljardit krooni. See tähendab, et Rootsi tarbimistase ja sotsiaalsed kulutused on üleval hoitud välismaalt laenatud rahaga.

Pikas perspektiivis on olemas veel teisi tõsiseid probleeme. Riik kannab sotsiaalsete kulutuste ja kõrgete maksude koormat, mida enam ei saa suurendada, kui ei soovita, et kodanikud hakkavad vähem töötama. Rootsi on jõudnud teelahkmele. Sündimus väheneb. Tulevikus pole küllalt töötajaid, et hoida ülal üha suureneva pensionäride grupi standardit. 1980 paiku peab Rootsi oma majanduslikku arengut põhjalikult muutma.

Igal juhul on heaolu-riigi idee stigavalt juurdunud inimeste teadvusse. Heaolurik hoiab inimest käekõrval hällist hauani — ja selle olemasoluga on kõik nõus. Selle tõttu ei saa tulla suuri muudatusi poliitikas uue valitsuse ajal. Ainuke probleem, mis kodanlased kõhe peavad lahendama, on otseste maksude indeksile panek, et paratamatu inflatsioon ei tõstaks makse veelgi kõrgemaks.

Kahel kodanlikul erakonnal — rahvaerakonnal ja keskerakonnal — on probleeme oma noorteorganisatsiooniga, mis on kaugelt radikaalsemad kui parteid ise. Kodanlikud erakonnad kardavad kritikat, et nad pole küllalt "sotsiaalsed".

Üht peaksid kodanlikud erakonnad kõhe tegema — seadma üles realistliku bilansi selle kohta, kuidas on olukord Rootsis pärast peagu poolesajandilist sotsialistlikku valitsuskorda. Kuidas toimib tegelikult heaolusüsteem? Kui palju võib riik endale tegelikult lubaba? Kui seda bilanssi lähemate kuude jooksul ei esitata, siis hakkavad lühikese mäluga valijad varsti süüdistama kodanlasi puudustes, mis need tegelikult on pärinud oma eelkäijatelt.

Eesti Naisklubi Los Angeleses tähistas oma 15-ndat aastapäeva, mida tähistatakse eesti kokaraamatu väljaandmisega nii eesti kui inglise keeltes. Toimetab Viivi Piirisild. Raamatusse paigutatakse 204 eesti retsepti. Pildil naisklubi juhatus. Vasakult esireas Aili Rebane, Viivi Piirisild, klubi asutaja ja esimene esinaine Irene Soodla, praegune esinaine Aita Soovere, Rita-Ly Piirisild, tagareas Anna Holmes, Nancy Nurmberg-Kurth ja Lydia Suursöödt. (Foto Igarik)

USA ja rezhiimivahetus valimiste kaudu Rootsis

WAŠHINGTON (EPL kirjasaatjalt) — USA valitsusringkondades ollakse rahul sellega, millise tulemuse andsid valimised Rootsis. Sotsiaaldemokraatide kaotuses ning mittesotsialistlike parteide võidus nähakse ette suhete paranemist Ameerika ja Rootsi vahel, siis kui Rootsi on uue valitsuse all. Senine sotsialistlist peaminister Olof Palme oli USA valitsusringkondadele pinuks silmas. Kuigi Ameerika-Rootsi vahekorrad olid viimasel kahel aastal paranemas, ei olnud Palme ega tema sotsialistlik kabinett Ameerika valitsuse juures kuigi populaarne.

Ameerika välisministeerium ei teinud mingit ametlikku avaldust seoses sotsialistide lüüasaamisega. Aga välisministeeriumi juhtivatest ringkondadest öeldi ajakirjanikele mitteametlikult ja eraviisiliselt, et nad on rahul valimistagajärgedega Rootsis ja et uus koalisatsioonivalitsus saab kindlasti olema nii rahvusvahelisel tasapinnal kui suhetes USA-ga palju tasakaalukam ja õiglasem.

Teatavasti saavutasid Ameerika-Rootsi suhted oma madalpunkti 1972 siis kui Olof Palme kritiseeris Ameerika samme Vietnami sõjas ning võrdles neid Natsi-Saksamaa taktikaga. Sellepeale kutsus USA Rootsist tagasi oma suursaadiku. Aeglane suhete paranemine algas alles 1974. kui Nixoni administratsioon nimetas Rootsi uue suursaadiku.

Suurajaleht "The New York Times" pealkirjastas oma Rootsi valimisi käsitleva juhtkirja järgmiselt: "Ühe ajastu lõpp Rootsis". Juhtkirjas mainitakse, et sotsiaaldemokraatlik valitsus Rootsis oli väga kauakestev, tervelt 44 aastat ja et see oli kõige pikaealisem sama partei poolt juhitud võimuperiood maailmas, välja arvatud kommunistide võim Nõukogude Liidus, mis on kestnud veelgi kauem.

"New York Times" omistab sotsialistide kaotuse järgmistele asjaoludele. Liiga kõrged tulu- ja igasugused muud maksud. Liiga kaugele minev heaolu hoolekanne. Suureks paisunud ja üksköiseks ning kõrgiks muutunud riigibürokraatia.

Rootsi rahva kartus, et sotsialistid, kui nad võimu juurde tagasi valitakse, hakkavad ajama veelgi radikaalsemat vaba ettevõtluse vastast majanduspoliitkat ning taotlevad senisest suuremat tsentraliseeritud kontrolli eluavalduste üle. Ametühingute võimu liigne suurenemine sotsialistide võidu korral hirmutas samuti inimesi.

Kõigi nende eespoolmainitud faktorite kõrval loevad Ameerika poliitilised vaatlejad aga otsustavaks kaalukeeleks aatomijõujaamade küsimuse, milledele sotsiaaldemokraatlik valitsus tahtis rajada oma energiapoliitika. Tsenterpartei juhi Thorbjörn Fälldini otsustav ja argumenteeritud seisukoht aatomijõujaamade ehitusprogrammi ohtlikkuse vastu arvatakse olevat olnud otsustava tähtsusega valimistel.

Eriti juhitakse tähelepanu veel sellele, et tõenäoliselt suur osa uutest noortest valijatest, keda tuli juurde 450 000 pärast seda kui valimistsensus alandati kahekümnelt aastalt kaheksateistkümnele, hääletas elukeskkonna kaitse poolt ja sotsialistide aatomijõujaamade programmi vastu.

Noortele valijatele, aga ka pajludele vanematele, on ameerikläste arvates meeldinud ka see, et opositsioonipartelid soovitasid tsentralisatsiooni pidurdamist ja nii valitsusaparatuuri kui majanduse ning muude eluavalduste detsentraliseermist.

Pealinna suurajaleht "The Washington Star" avaldas samuti eraldi juhtkirja Rootsi valimistulemuste puhul, milline oli pealkirjastatud "Rootsis on aeg muudatuseks". Juhtkiri ütleb, et valitsusemuudatus Rootsis on teretulnud. Ajalehe juhtkirjanik arvab, et paljud rootslased tunnetasid, et demokraatia huvides on tervislik, kui pärast peagu kaht inimpölvkonda võimuolekut Sotsiaaldemokraatlik Partei saab maitsta ja tunda olukorda, kus nad enam ei ole võimul.

Samuti arvab juhtkirjanik, et sotsiaaldemokraatide poolt ülesehitatud heaolurik jääb põhilisselt püsima ka uue, mittesotsialistliku koalisatsiooni valitsemisperioodil, kuna rootsi rahvas on harjunud selle hüvedega ja pealegi senised opositsioonipartei oma valimisprogrammides ei soovinudki heaoluriigi osas mingit tagasirullimist.

Juhtkirjanik tunneb erilisi headmeelt sellest, et Olaf Palme ei tule enam peaministriks, kuna Palme oma pahatahtlike väljendustega pana Ameerika-Rootsi suhted pinge alla.

Eelnev on põgus refereering, kuidas USA juhtivates valitsus- ja ajakirjandusringkondades suhtuti valimistulemustesse Rootsis. (JT)

Kissinger parandas oma Pekingi-reisiga USA vahekordi Hiinaga.

Ameerika välisminister Geenius või intrigant?

Vaevalt on tänapäeval ühegi rahvusvahelisel areenil esinenud politiitku ümber esinenud nii palju vaidlusi ja erihinnanguid, kui USA välisministri Henry Kissingeri puhul. Kissinger on teatavasti rahvuselt juut ja sündinud Saksamaal, kust ta vanematel õnnestus põgeneda natside tagakiusamise eest (mis ei takistanud rootsi vasakradikaale, kellele poliitilised nüansid tundmata, teha afishidel Kissingeri nime s-tähed natside SS-märkideks).

Kissinger tõusis USA-s professoriks, kirjutas välispoliitilise sisuga raamatuid ja pidas ettekandeid. Ta sai presidendilt Richard Nixoni välispoliitiliseks nõuandjaks ja hiljem välisministriks. Pärast Nixoni vallandamist jättis president Ford Kissingeri oma kohale alles, kuna Fordi enda teadmised välispolitikast olid minimaalsed.

Kissinger on reisinud ringi mööda maailma rohkem, kui üksiki teine USA väliminister. Ta on harrastanud isiklikke suhteid teiste riikide juhtidega. Kissingerile meeldivad kahekesi peetavad nõupidamised, teda on süüdistatud saladiplomaatia harrastamises. Kissinger sooritas ettevalmistava kontaktivõtmise sajandi suurema üllatuse puhul — USA astus diplomaatilisse suhtlemisse (kuigi mitte päris ametlikult) Hiinaga. Ta on sobitanud mitmel pool maailmas rahu võitlejate poolte vahel, kuid pole kõikjal (näiteks Vietnamis) selles õnnestunud.

Hinded selle kohta, kas Kissinger on saavutanud pidevaid tulemusi USA (ja osalt kogu maailma) vaatekohalt või mitte, on väga erinevad.

Just praegu katsub Kissinger korraldada Lõuna-Aafrikas ja Rodeesias üleminekut mustadele soodsamale poliitikale. Sellegi puhul kohtame erilmelisi kommentaare.

Kremi on väga mures Kissingeri tegevuse pärast Aafrikas, kirjutavad Moskva korrespondendid. N. Liidu ajalehed on Kissingeri suhtes väga tigedad ja nimetavad tema tegevust, "egoistlikuks katseks kaitsta USA majanduslikke huve". Kissinger heitvat välja päästeröngaid, et kaitsta Smithi ja Vorsteri rezhiime. Kissingeri süüdistakse koguni selles, et ta katsub lõhestada Aafrika musti ja seada jalule reaktsionäärseid musti valitsusi Aafrika lõunaosas.

Moskva mure on mõistetav. Tänu suurelt osalt Kissingeri saladiplomaatiale on N. Liidu mõju väga olulises Lähis-Idas tugevasti kahanenud. Kaks varem truud N. Liidu liitlast — Egiptus ja Süüria — on muutunud jahedaks. Egiptus on koguni läinud üle USA leeri. N. Liit kardab nüüd, et sama võib juhtuda ka Aafrikas. See oleks N. Liidule tugev tagasilöök, mida ei aita pehmendada Kremli edu Angoolas.

Aafrika ja isegi Lähis-Ida on liiga kauged selleks, et N. Liit saaks seal harrastada mingit sundvahendite abiga teostatavat satelliitide-poliitikat. Venelased süüdistavad Kissingeri, et ta lihtsalt ostab üles Lähis-Ida ja Aafrika riikide juhtkondi ja suurejooneliselt antava majandusliku ning sõjalise abi kaudu terved rahvad.

Ka Aafrika riikide juhid on mures. Kissinger kasutab osavasti ära nende omavahelisi lahkhelisid. Kissinger võib üleöö leiutada temale meeldivaid politiitlisi juhte, kellest areneksid tulevikus Aafrika lõunaosa valitsejad. Need orienteeruksid kindlasti läände ja eemaldaksid N. Liidu mõju nii tähtsalt strateegiliselt alalt. Muidugi tegutseb Kissinger ka president Fordi huvides. Kissingeri edu Aafrikas aitaks palju kaasa presidekdi valimistel Fordile häälte hankimiseks.

Hoopis teistmoodi hindab Kissingeri tegevust George Ball oma teoses "Diplomaatia tihedasti rahvastatud maailmas". George Ball on üks välisministri kandidaate juhuks, kui Jimmy Carter peaks saama presidendiks. Ball vaatab tagasi Kissingeri karjäärile ja leiab, et ta ei ole öieti midagi saavutanud. Mõned probleemid on lahenenud ilma tema kaasaitamiseta, mõnede puhul pole ta öieti midagi lahendanud.

Peking oli pärast kokkupõrget N. Liiduga ja kultuurirevolutsiooni vägagi küps suhete loomiseks USA-ga. Kissinger ja Nixon oleksid pidanud omalt poolt olema tagasihoidlikumad ja laskma ennast rohkem paluda, leiab Ball. Nixon ei oleks pidanud nii varajases läbirääkimiste staadiumis Pekingisse jooksma, vaid ootama, et hiiniased tuleksid Washingtoni.

Vietnamist oleks USA ennast nagunii pidanud välja tõmbama, arvab Ball. Kissingeri nn. rahu oli petlik ja kestis kaks aastat. Vietnamist lahkumine oleks Balli järgi pidanud toimuma palju kiiremini.

Ball on ka kriitiline Kissingeri suhtes, kui kõne all on suhete korraldamine N. Liiduga. Mis tähendab kokkulepe ja detente, kui N. Liit jätkab oma senist poliitikat? Vastupidi ootustele on venelased muutunud koguni senisest aktiivsemaks — näiteks Angoolas. N. Liit saavutas Helsingis kõik, mis ta soovis, miks peaks venelased nüüd olema endiselt lahked?

Ka Lähis-Idas pole Kissinger saavutanud midagi midagi püsivat. Konflikti põhjus püsib, samuti Iisraeli okupatsioon aladel, mis temale ei kuulu. Söda võib iga hetk uuesti puhkeda.

Kissinger on poliitiline ja diplomaatlik taktik, hindab Ball.

USA vajab aga poliitilist strateegi, isiksust, kes saavutaks pikemat aega vastupidavaid lahendusi, mitte ühe-päeva diplomaatlikke võite. Peale selle tahab Kissinger otsustada kõiki probleeme ise. Kogu USA välisministeerium koosneb ainult väikestest ametnikest, kellelgi pole otsustamisõigust.

Kissinger on palju Washingtonist ära, tema seljataga ei tohi midagi juhtuda. USA saab lahendada ainult üht probleemi korraga — sest USA-l on ainult üks välisminister. Kui maailmas tekib kaks kriisi korraga, siis ei suuda USA neid enam lahendada.

Kissinger on väljendanud avalikult oma arvamisi N. Liidu poliitika suhtes. Ta uskuvat, et N. Liit on loobunud agressiivsest poliitikast — millele ju räägih vastu venelaste palavikuline reivastumine. Kissingeri poolt organiseerituid Helsingi konverents oli muuhulgas lõõk näkku kõigile idast tulnud poliitilistele põgenikele. Räägiti avalikult, et Kissinger on Ida-Euroopa põhjalikult venelastele maha müünud.

Kui Gerald Ford võidab presidendivalimised USA-s, siis jääb Kissinger arvatavasti välisministriks edasi. Kui võidab Jimmy Carter, peab Kissinger siirduma tagasi professoritoolile ja maailmale jääb otsustada, kas tema "valitsusperiood" USA välispoliitikas oli positiivne või negatiivne USA ja maailma vaatekohalt. Mele selsukohalt on Kissingeri tegevus seni olnud peamiselt negatiivne. (EPL/AI)

Karl August Hermanni sünnist 125 aastat

Kodumaal pihitsetakse Karl August Hermanni 125-aastast sünnipäeva. K. A. Hermann oli eesti mineviku populaarsemaid ja mitmekülgsemaid kultuuritiiksusi. Ta oli helilooja, muusikapropageerija, teadlane, ajakirjanik ja poliitikategelane.

Karl August Hermann

Hermannist on järele jäänud rida üldiselt ja innuga lauldavaid laule, mille loomisel ta alati pole olnud täiesti algupärane: Kungla rahvas, Süda tuksub, Minge üles mägedele, Oh laula ja hõiska, Isamaa ilu hoieldes. Need on veel hulk laule on rahva hulka läinud ja on veel praegugi armastatud seltskonnalaulud — viimane ka koorilaul. Mõned neist on hiljem isegi "rahvalauludena" korjajate poolt üles kirjutatud.

K. A. Hermann oli aastatel 1880—1900 tegelikult eesti muusikaelu juht, teda on nimetatud "eesti laulukooride isaks", ta andis välja ajakirja Laulu ja mängu leht (1885—1898). Hermann õpetas ja ühutas koolmeistreid laulu- ja muusikakoore asutama ja koguni komponeerima.

Keelemehena löi Hermann uusi muusikatermineid, millest osa on käibel veel praegugi: helireel, kolmkõla, keelpilli jne. Ka muidu katsus Hermann eesti keelt "puhastada", kuid see tegevus polnud alati eriti õnnestunud.

Eesti esimene päevaleht Postimees hakkas 1891 ilmuma Hermanni toimetusel. Ajakirjanikuna ja poliitikuna osutus Hermann naliiveks ning nõrgaks vaidlejaks. Teda süüdistati truualamlikkuses, kuid see oli seletatav selleaegsete tsensurioludega. Peale muu katsus Hermann välja anda ka esimest eesti entsüklopeediat, mis ei jõudnud kaugemale esimesest köitest.

K. A. Hermann oli oma tegevusala laiuselt universaalsemaid eesti avalikke tegelasi.

Oidenburgis Saksamaal suri 10. juulil Valeria Antson, sünd. 17. augustil 1902.

EPK juubeliaktusest osavõtjaid Göteborgis (Foto: Kopler)

Põllumeestekogude juubel Kui PK taastati maapaos

Aktusekõneleja Osvald Viirsoo, kes nagu aktuse avaja Olaf Muruk märkis, on elanud kaasaomariikluse aja põllumehe mured ja rõõmud, kirjeldas edasi paguluse poliitilise elu kujunemist.

Varsti tekkis lõhe ja Eesti Koostöö Keskuse parem tiib eesotsas riigivolikogu esimehe Otto Pukiga lahkus 1947 kokkuleppe alusel asutatud Eesti Rahvusnõukogust.

Rei ei algatanud Tiefi valitsuse vanima liikmena Valimiskogu kokkukutsumist, vaid luges end ise sellena peaministri kohusetäitjaks presidendi ülesannetes, mida lahkujad ei aktsepteerinud. ERN-i jäid sotsialistid, asunikud, osa keskerakondlasi jne., kuid puudus kodumaine suurim kodanlik erakond Põllumeeste Kogude Esinduse naol.

"Auku" püüti täita seilega, et üks PK liige, Tõnis Kint, moodustas ERN juurde kogu, nimetades selle "Eesti Põllumeeste Kogud Rootsis". Otto Pukk protesteeris, kuna paguluse olid pääsenud kontinuiteedi tegelike kandjaina Üleriikliku Põllumeeste Kogude Esinduse keskjuhatuse neli liiget — viimane EV peaminister prof. Jüri Uluots, riigivolikogu esimees Otto Pukk, min. Johan Holberg ja maavanem Jüri Looväli.

Aktusekõneleja sai ülesande võimastelt üles otsida üle maailma laiali hajutatud PK kodumaised liikmed. Otto Pukk ei näinud oma silmaga PK uut starti, kuna ta ootamatult suri 14. veebruaril 1951 ainult 51-aastasena. Osvald Viirsoo kutsus sama aasta suvel Borås'i kodumaiste PK liikmete esimese ülemaalise kokkutuleku. Ta kirjeldas sündmust nii:

— See sündis 15. juulil 1951 kohvik "Runani" ruumes. Tolleks ajaks minu poolt ülesotstud 60-st Kogude liikmest Rootsis olid kohal 46, eesotsas Üleriikliku Põllumeeste Esinduse keskjuhatuse liikme Juhan Holbergiga. Inglismaal asuv teine elusolev keskjuhatuse liige Jüri Looväli oli saatnud oma volituse minule.

Avasin koosoleku ja selle juhatajaks valisime Holbergi, kes pöördus koosolijate poole pikema kõnega. Adv. Ervin Pang kõneles kõrgemate riigiorganite teastamisest ja mina erakonna restaureerimisest ning organiseerimisest.

Koosolek valis üksmeelselt EPK Esinduse paguluses ajutisse juhatusse esimeheks Juhan Holbergi, abiesimeesteks adv. Pangi ja A. Ojamäe ja minu peasekretäriks. Otsustati hakata koondama EPK ümber kõiki paguluses kõigis maades laialipillatuid kodumaiseid liikmeid, milline ülesanne pandi peasekretärile.

Juba järgmisel juhatuse koosolekul 3. nov. 1951 esitas ta ülevaate senisest tööst ja teatas, et on loodud sidemed Taanis, Inglismaal, USA-s, Kanadas ja mujal asuvate Kogude tegelastega, kusjuures nendes maades on käimas siit antud juhistel töö EPK Esinduste ellukutsumiseks.

1952 kevadeks oli jõutud peale pingsat tööd organisatsiooni väljakujundamisega erimaades niikaugele, et juhatus otsustas kokkukutsuda esimese Põllumeeste Kogude kongressi paguluses. See toimus 31. mail ja 1. juunil 1952. Stockholmi lähedal Sånga-Säby põllutöökoolis 110 osavõtjaga.

Sellel olid peale Rootsi esindatud Taani, Inglismaa, USA ja Kanada Esindused. Kongressi üheks juhatajaks valiti Villibald Raud Inglismaalt, kes pidas ühe ettekande sise- ja välispoliitilisest olukorrast. Kohal olid ka Rootsi parempoolse erakonna esindajana eestlaste sõber prof. Elis Hästad, põllumeeste erakonna esindajana dr. Lindegren ja Läti põllumeeste esindajad.

Kongress valis laiendatud korrapärase keskjuhatuse ja võttis vastu peasekretäri poolt väljatöötatud EPK organisatsiooni aluseid paguluses.

Kokku on paguluses peetud 5 kongressi. Viimane oli Göteborgi lähistel eesti maa-alal Koitjärvel. Kongressi otsusel täidab EPK Keskesinduse ülesandeid Rootsi osas valitud keskjuhatuse liikmete kogu.

Osvald Viirsoo kõnelemas (Foto Kopler)

Et tihendada EPK organisatsiooni Rootsi osas, sõitis peasekretär sageli ringi suuremates eestlaste keskustes ja organiseeris kohtadel Põllumeeste Kogude ellukutsumist. Nii asutati Põllumeeste Kogud Alingsåsis, Borås'is, Göteborgis, Helsingborgis, Lundis, Norrköpingis, Stockholmis ja Uppsalas, kes omakorda moodustasid EPK Rootsi Esinduse.

epk-l olid häälekandjad. ilmus raamat erakonna ajalugu "Eesti põllumeeste poliitika", ringkirjaliselt hoiti kontakti liikmetega ülemaalimses ulatuses.

Rootsis korraldati üle maa rida eesti-rootsi õhtuid koos rootsi parempoolse erakonnaga, algatati kultuurautonoomia taotlust eesti vähemusrahvusele, ettevõeti väilspoliitilisi demarshe vaba maailma valitsusvõimudele paljude memorandumite ja märgukirjade kujul, kasvatati uusliikmete kaadrit jne. Põllumeeste Kogude Esinduse tegevus ja võitlus vabas maailmas tugineb ühe kongressi poolt vastuvõetud töotusele, mis rajaneb õiglusele ja isamaa armastusele, mille suureks lõppsihiks on vaba ning iseseisev Eesti. — lõpetas oma kõne Osvald Viirsoo.

Järgnesid tervitused. EPK Taani Esinduse nimel soovis edu ja õnne edaspidiseks tööks esimees Joh. Mereväli, Eesti Demokraatliku Uniooni — EDU — Lääne-Rootsi Osakonna poolt tervitas selle esimees Gerhard Peet, REE Göteborgi üldkogu poolt Tamara Põlder ja Stockholmi Põllumeeste Kogu poolt Annus Estra, kes tõi tervitusi ka Ameerika reisil Esto-76 puhul kohatud sealsetelt põllumeeste tegelastelt.

— Põllumeeste Kogude Esinduse sirgjooneline parempoolne poliitika, mis kohaldatud moodsale ajale, on leidnud tunnustamist kaasmaalaste poolt, — märkis oma tervituskõnes EPK Rootsi Esinduse esimees Rudolf Schmuul. REE viimastel esinduskogu üldvalimistel anti Rahvusliikule Parempoolsele Rühmale ca 46% äraantud häältest. Rühm tugineb poliitiliselt EPK-le. EPK liikumises paguluses on seile väsimata organiseerijana ja kauaaegse esimese peasekretärina annud suure panuse Osvald Viirsoo, kes olnud ka esimeseks EPK Rootsi Esinduse esimeheks. Tema järglasena samadel kohtadel koordineeris Ruut Paglant põllumeeste liikumist paguluses pikki aastaid, kes pälvib tait tunnustust. EPK Rootsi Esinduse nimel tänas ta neid kahte juhtivat keskjuhatuse liiget.

Pikema kirjaliku tervituse oli saatnud EPK auesimees minister Johan Holberg Ühendriikidest, kes tuletas meelde põllumeeste erakonna ajalugu, teeneterikkaid tegelasi ja hiljuti surma läbi lahkunuid agronoome Abel Käbinat ja Artur Ekbaumi Ameerikas. — EPK auiige, koolimees ja kirjanik Märt Raud (või Vanaraud, nagu ta end nimetab) südamlikus kirjas võrdles Göteborgi kokkutulekut C. R. Jakobsoni optimistliku lauluga "Veel pole kadund kõik".

Edasi olid saatnud tervitused kas kirjalikult või telegraafi teel: Üleilmse Eesti Kesknõukogu nimel esimees Alfred J. Anderson, USA-st, Dr. Villibald Raud abikaasaga Hispaaniast, Alfred Wendt, Saksamaalt, A. Herodes, Halmstadist, Göteborgi Eesti Selts, Lundi Põllumeeste Kogu, EPK Inglismaa Esinduse nimel esimees Vaino, Bradfordis, Emilie Kiive, Lundist ja Eduard Laanemets, Malmöst. Aktuse meeleolule aitasid kaasa noorte laulugrupi "Lemmikute" kaunid laulud Siim Brobergi juhatusel. Peale lõppsõnu keskjuhatuse abiesimehelt ja Göteborgi PK esimehelt Elmar Aibastilt, kusjuures otsustati saata auesimehele Holbergille tervitustelegramm, lõppes aktus eesti hümni lauluga.

Siirduti kõrvalsaali, kus vahepeal olid Göteborgi PK virgad perenaised katnud rikkalikud lõikuspüha lauad. Koosviibimine juhatati sisse valmuliku talitusega öp. Thomas Vagalt. Lauluettekannetega esinesid "Lemmiku" noored (Linda Peet, Eha Lilleberg, Linda Mäehans, Aili Aasa, Marita Idavain ja Siim Broberg) kuna tantsuks mängis noorte kvartett.

Toitlustamise eest hoolitsesid eeskujulikult PK perenaised: Salme Hein, Leida Aibast, Vilma Kriisa, Hilda Uukareda, Neonilla Murro ja Liine Vest. Nii "Lemmikute" noortele kui perenaistele pidas tänukõne Göteborgi PK ablesimees Gunnar Hein, ulatades neile lilli. Ühiskoosviibimine ülevas meeleolus kestis südaööni.

— — —

Baeri surmast sada aastat

UNESCO ettepanekul pühitsetakse kogu maailmas silmapaistva loodusteadlase, moodsa embrüoloogia looja saja-aastast surmapäeva. Karl Ernst von Baer oli Tartu ülikooli kasvandik ja hiljem Tartus professoriks.

Peale embrüoloogia on Baer teostanud uurimusi ka antropoloogia, etnograafia ja geoloogia alal. baer oli Vene Geograafiaseltsi rajajaid. Oma doktoritöös käsitles Baer oma aegseid kurnavaid rahvahaigusi.

Ristsõna 24

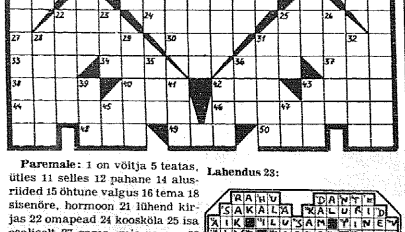

Paremale: 1 on võitja 5 teatas, ütles 11 selles 12 pahane 14 alusriided 15 õhtune valgus 16 tema 18 sisenõre, hormoon 21 lühend kirjas 22 omapead 24 kooskõla 25 isa osaliselt 27 sama, mis varem 30 parsile kuivama pandud vili 31 marmorlise 33 karastav jook, ka tänav 34 sama mis 30 paremale 36 vabaduse kaotanud inimene 37 irv, itsitus 38 naise nimi 40 pool tennist 42 aitab kaasa paksuks minemisel 43 seda ei oota keegi tänapäeval 44 osa orelist 46 kõrb Aafrikas 48 küsimus 49 sisseküik 50 kont.

Alla: 1 teadus kunstist 2 meri (ingl.k.) 3 tõõgiriist 4 naise nimi 5 nemad 6 on (saksa k.) 7 minu 8 tele 9 ürgmetsa elanik 10 koosneb mitmest saarest 13 alati 14 on mesilastel 17 orientaalne mehe nimi 19 Eesti kirjanik 20 Eesti helilooja 22 peene karva 23 autoosade vabrik Rootsis 25 Kreeka täht 26 annab näiteks lehm 28 SET näitleja 29 kaunistas 31 tehas Tallinnas 32 täht (saksa.k.) 35 enne 36 tükk tervikust 39 merelind 41 uus (saksa k.) 42 X 43 keha 45 lüh. kirjaümbrikui 47 kõrge aade.

Lahendus 23:

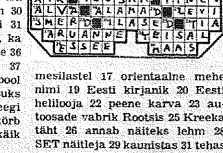

● Mis juhtus

SEGADUS HIINA PEAMINISTRIGA

Hiinast tulevad üksteisele vastukäivad teated selle kohta, kas Hua Kuo-feng on nimetatud Hiina peaministriks ja sõjavägede ülemjuhatajaks või mitte. Ametlikult kinnitatakse sõnumit, aga see pole teada antud avalikkusele. Arvatakse, et sisemine võitlus radikaalide ja mõõdukate vahel Hiinas jätkub. Selgust arvatakse saavat järgmise välisriigi esindaja külastuse puhul, kuhu uued riigijuhid ilmuvad oma ametikohtade jäärkorras.

USA VALIMISED EI HUVITA

Kuigi valimisvõitlus USA-s kahe presidendikandidaadi ja kahe erakonna vahel on täies hoos, näib huvi selle vastu rahvu hulgas olevat rekordiliselt madal. Selleks mõjuvad kaasa kursilangus börsil ja suur töötus, inimesed on tihti resigneerunud.

Arvatakse, et presidentide tegelikud vaatekohad tähtsamate probleemide suhtes on üsnagi samasugused. Pole ühtegi õiget põhimõttelist tüliküsimust, mis võiks valijad elevile ajada.

MIG-25 PETTUMUS: LENDURI KIRST...

N. Liidu lendur viktor Belenko, kes koos lennukiga maandus Jaapanis ja nüüd viibib USA-s, on avaldanud detaile oma lennuki MIG-25 kohta. Ta väidab, et lennuki konstrueerijad lilaldavad lennuki saavutusi. MIG ei saavuta tialgi ettenähtud kiirust — 3, 2 korda hääle kiirus. Juba tükk aega varem hakkavad tiibade alla monteeritud robotid vibreerima ja ohustavad lennuki kursipidamist.

Ameerika eksperdid on leidnud oma üllatuseks, et N. Liidu moodsaim lennuk on ehitatud üsna vananenud tehnilise oskusega. Belenko järgi on lennuki ehitajad jätnud lennukist ära katapult-tooli, millega lendur saaks avarii puhul end lennukist väljа tulistada, et langevarjuga oma elu päästa. Lennuväe maapersonal varastab alkoholi, mis on ette nähtud lennuki ruutudele tekkiva udu ja jää äraheidmiseks. Asemele kallatakse vett. Selle tulemusena jäätuvad kõrgel lendava lennuki ruudud.

N. Liidu diplomaat on vestelnud 50 minutit Belekonga ja kinnitanud talle, et ta võib ilma karituseta kodumaale tagasi tulla. Kuid see kinnitus pole ilmselt Belenkot veennud, samuti mitte ta abikaasa raadio kaudu väljasaadetud kojukutsed.

MIG-25 üllatuslikult halva tehnilise kvaliteedi tõttu on tekkinud koguni teooria, et venelased on saatnud välja meelega viletsa lennuki, et ameeriklasi oma lennuväe kvaliteedi suhtes eksiteele viia.

Aug. Ots õiendab

28. aug. EPL veergudel pealkirja all "A. Ots contra M. Suursöödt" andis toimetus mõlemale vaidluspartnerile sõna samaaegselt. Neist August Ots on saatnud õiendava vastuse, mille avaldame vaidluse lõpetamiseks lühendatult, liiategi kus diskussioon on raamatu pinnalt välja läinud isiklikkusse ja ei puuduta laiemat avalikkust. Ots kirjutab:

Vastus punkt-punktilt M. Truusöödi segamiste ja väärtuste õiendamimiseks Eesti Päevalehe 28. augusti numbris:

1. Hoolimata sellest, et olen eelmises vastuses lükanud ümber, jatkab M. Truusöödt jamamist härrasmehe riietusest, mille naiivsuses võib igaüks veenduda pilguga pildile (lk. 135), kus kõigil on seljas tavaline tänavariietus.

2. Täiesti kasvatamatu on tema poolt korduv norimine minu toidulaua kallal, et ma olevat komude ajal söönud lihakonserve, mitte turska!

3. Ta teeb ebaõnnestunud katse saada kergelt lahti jahipidamisest Soome põgenevatele noormeestele, mille olevat ma lükanud ümber tema kirja toiteerimisega, mis aga on täiesti põhjendamata, sest ma pole muutnud ega võltsinud tema kasuks tema enese 12.2.1964.a. pihtimust.

4. Et pääseda ebameeldivast pankroteerumisest, annab ta Kartongide-valmistamise ettevõtte pankrotti-ajamisele likvideerimise nimetuse, mis tähendab ikkagi pankrotti, sest kõik osanikud kaotasid oma kapitali.

5. Tema vallandamist majandusdirektoriumi ametist pole raamatus puudutatud, mille kohta annab aga oma näopäästmiseks ebaõige vallandamise põhjuse, varjates õiget põhjust. Tema vallandamisest Polaro Chemical Co raamatupidaja kohalt õiendab ettevõtte omanik, et teha lõpp Truusöödi vastuajamisele ja eitamisele raha nõudmisest perekonnaga ümberasumiseks Kanadasse.

6. Rahvuskogusse ei pääsenud M. Truusöödt mitte isikliku väljapaistvuse ega tubliduse tõttu, vaid soodustatud isamaalidu kandidaadina.

7. Ekskilult püüah M. Truusöödt tekitada segadust Karl Asti seltuse väänamisega, et Ast ei olevat nimetanud Stockholmi varjule toodud dokumente isegi salajasteks. Kõneali olevad riiklikud salajased dokumendid saatis väliisminister Piip Stockholmi varjule kinni-pitseeritud kastides Asti valve all jäälõhkuja Suur Tõllu pardal. Kastides olevaid dokumente Ast kunagi ei saanud näha, sest neid ei avatud ja Varese-valitsuse kullerid viisid need samas pakendi-kastides tagasi kodumaale NKVD-agentidele nuhkimiseks. Imelikul kombel teab M. Truusöödt kinnitada, et nende tagasiviidud dokumentide põhjal polevat kodumaal teostatud ohvitseride ja kaitseliitlaste tagakiusamist. Tegelikult pole vähematki kahtlust, et just nende dokumentide tõendusel toimusid vangistamised ja mõrvamised NKVD poolt.

8. M. Truusöödt ei eita, minult aukohtus 5000 kr. nõudmist kindlustuse saamise ettekäändel, sest see on tema enese pihtimus 12.2.1964 kirjas. Olgu tähendatud, et rahalise kindlustuse nõudmist ei õigusta Rotalia vilistlaskogukohtu ega ka aukohtu kord. Truusöödt ei häbene isegi väitmast, et temp "pääsenda küüditamisest selle tõttu, et A. O. ei teadnud tema elukohta"! See on tõend vastutustundetu mehe.

9. Puudutades oma interneerimist Rootsi võimude poolt, püüab ta väänata isegi seda, et tema interneerimist olevat põhjustanud laagris lastele toidunõudmine! Tegelikult on toimunud tema interneerimine kodumaal okupatsioonivõimudega koostöötamise pärast.

10. Lõpuks paljastab M. Truusöödt oma primitiivse arusaamise loogikast, kui ta väidab: "Kahtluse lapsikuks jäi naeruväärseks tembeldamine tõendab ainult selle tõele vastavust"! Loogikas nimetakse sellist sofistlikku mõttekäiku — reductio ad absurdum.

AUGUST OTS

● Uudiskirjandus

"TRIINU" SÜGISNUMBER

"Triinu" nr. 94, sügisnumber, on ilmunud, koostatud USA-toimetaja Minda Meikupi poolt järgmise sisuga:

Toimetaja veerg — Minda Meikup, Tämpühaks — õpetaja Thomas Vaga, Tänu — M. G. Schneider, II Ülemaalimsed Eesti Päevad — Hannes Oja, Naisorganisatsioonide konverents Baltimore's, USA-s — Juta Kurman, Kohtamine — Tiina Kirss, Eesti rahvakombed hällist hauani — dr. A. Kurlents, Eesti talu mälestades — Paul Kulasalu, Long Islandi Eesti Seltsi Naisringi 20. aastapäev — Meta Mäekask, Vestlus maalija Erle Sergoga, — V. Poska-Grünthal, President Päts Pärnus jooksvat arstimas — Märt Raud, Loomine — Tiina Kirss, Märt Raud 95 — Aleksander J. Leinjärv, Vana ajalehemüüja — Alf Kubbo, Vabade eestlaste suurim rahvuslik õppeasutus Torontos, Hallister-Karksi naiseühlikond — Ene Runge, Liinik — Renate Plank, Võõkirjaga linake — Ellen Villig, Püüdlus — Tiina Kirss, Mood — Jeannette, Tele ilu — Lohoste, Toiduvalmistamine madala soojusega — Else Rabadik, Võiletvad — Ada Pärlin, Mürklid — kevadseened — J. Järv, Onu Sügis ja Lumememm — A. Saimre, Sügis — Tiina Kirss, Mälestuskilde kohtamistelt haruldase arsti ja imeilse inimesega — Saide Eero.

Ajakiri sisaldab rohkesti pilte II Eesti Päevadest Baltimore's, president K. Pätsist poegadega, 95-aastasest juubilarist Märt Rauast ning illustratsioone artikleile. Kaasas on mustrileht. Kaanepilt kujutab Baltimore's II Eesti Päevadel miss Esto 76-eks valitud muusikakunstnikku Nora Mall Kersonit.

"Triinut" saab Rootsis tellida: c/o V. Poska-Grünthal, Torsviksvägen 29, Lidingö 181 34, aastatellimine 25 kr, üksiknumber kr. 6:25.

†

Minu unustamatu kallis abikaasa, meie armas ema, vanaema ja õde

Elss Kahro

N-na Paal

Sünd. 19/4 1918

Surn. 28/9 1976

Mälestavad sügavas leinas

ABIKAASA

PEETER, MERIKE ja INDREK
perekondadega Torontos

Õde ENE PAAL

Stockholmis

†

Meie armas ema ja vanaema

Helene Niit

Sünd. 15/4 1892

Surn. 8/10 1976

Mälestavad sügavas leinas

AILI ja JEGARD

LEO ja CLARIE

HELLE

Lapselapsed ja lapselapselapsed

Jeesus üles temale: Mina olen ülestõusmine ja elu. Kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb.

Matus toimus reedel, 15. okt. Halmstadis.

†

Meie armast tädi

Helene Niit'i

mälestavad leinas

KLARISSA

HELJE

VALENTIN
perekondadega

ARNOLD

†

Unustamata head sõpra

Helene Niit'i

mälestavad leinas

JOHANNES PAHK

EINO PAHK

ELSA KUHI

HEDVIG SOONDRA

OLGA MARJASOO

†

Kallis

Jette Klaamas

meil jääb Sinust unustamatu ja armas mälestus.

Leinavad

NETTE ja KUSTI

KARL ARUMÄE

HILDEGARD ja ALFRED

KLARA KOOL

Oh, lase Issand Sul valkses rahus puhata siinses mullas ränduri und.

†

Kodumaal lahkunud unustamatut kallist venda ja sugulast

Karl Teder'it

Surn. 11/10 1976 Tartus

mälestavad leinas

ÕED ABIKAASADEGA
Rootsis ja Kanadas

SUGULASED
USA-s ja Kanadas

†

Armast

Gita't

mälestavad leinas

VANDA ja VALTER

†

Armast abikaasat

Lydia Tiitso't

Sünd. 24/3 1896

Surn. 8/10 1976

mälestab leinas

ABIKAASA

Matusetalitus toimub esmaspäeval, 18. oktoobril kell 15.30 Klara kirikus Brunkebergsgatan 10.

†

Armast

Lydia Viidas-Tiitso't

mälestavad kurbuses

ENDISED KOLLEEGID

STOCKHOLMI EESTI TEATER

†

Unustamatut

Lydia Tiitso't

mälestavad sügavas leinas

ALEKSANDER TIITSO
perekonnaga

LONNY HOLM

†

Armast

Jette J. Klaamas't

mälestavad leinas

VOLDEMAR LINDSTRÖM
abikaasaga

HUGO PERNITS
abikaasaga

ILLA PÄRG

Ford. . .

Alg. lk. 1

dusest öieti aru saanud.

Jimmy Carter deklareeris, et välispoliitiliselt pole Ford USA president, vaid Henry Kissinger. Carter süüdistas Fordi rahvaste vabadusvõitluse tähelepanemata jätmises: Ford ei võtnud enne Helsingisse sõitmist vastu rahvaste vabadusvõitluse sümboolset kuju kirjanik Solzhenitsönit.

Carter mainis ka, et kõigist kokkulepetest hoolimata segab N. Liit Münchenis asuva Radio Liberty saateid.

Carter esitas etteheite, et USA on kujunenud maailma relvakaupmeheks, selle asemele et olla maailma viljaait. Helsingis ei teinud president midagi, et hankida tagatisi N. Liidult lepingu täitmiseks, mis puutub sõna- ja informatsioonivabadust.

N. Liit oli saavutanud Helsingis kõik, mis ta oli soovinud, aga mitte USA. Saladiplomaatia vihastab USA liitlasi, kes saavad teada tähtsatest lepingust liiga hilja.

Ägedalt ründas Carter olukorda, et araabia õliriigid võivad avaldada survet USA-le ja läänemaailmale. Ta lubas niisuguse olukorra likvideerida presidendiks saades, aga ei avaldanud, kuidas ta seda kavatseb teha.

Fordi süüdistati, et ta toetab kõikjal diktatuure — näiteks Tshillis ja omal ajal Angoolas. Fordi vastused kõigile süüdistustele seisid rõhutamises, et kõik on kõige paremas korras ja USA on maailmas enam lugupeetud kui kunagi varem.

Vaidluse vaatajalle jäi mulje, et Carter on igati paremini esinenud. Seda kinnitavad ka andmed USA TV-lt, kes kohe pärast vaidluse lõppu korraldas selles asjas ringküsimuse. Vastus: Carteri poolt 40 prots., Fordi poolt 30 prots., ei tea 30 prots.

Arvatakse, et Fordi mõtlematu väide Poola ja teiste idariikide "iseseisvuse" kohta võib tõsiselt kahjustada Fordi valimistel. USA-s on palju Ida-Euroopast sisserännanute järglasi (eestlased, lätlased, palju leedulasi ja poolakaid, tshehhid, ungarlased, balkani rahvad). Kõik need on praegu äärmiselt irriteeritud Fordi väljendustest. Ka seni truult vabariiklasi toetanud Ida-Euroopa päritoluga USA kodanikud võivad hakata ümber mõtlema.

Selleks aitab kaasa asjaolu, et Carter teatud ulatuses — kuigi ettevaatlikult — deklareeris oma poolehoidu Ida-Euroopa vabastamisküsimuses N. Liidu domineerimise alt. Igal juhul leidis ta, et Helsingi kokkulepe on olnud USA-le kahjulik ja tegelikult suurendab N. Liidu mõjuvõimu kogu maailmas.

†

Armast öde

Liisa Tisler'it

N-na Kaptein

Sünd. 2/4 1896 Hiiumaal

Surn. 8/10 1976 Hiiumaal

mälestab sügavas leinas

VEND
perekonnaga

Kui. . .

Alg. lk. 1

õliväljade ning strateegiliselt tähtsate tööstuste tegevuse takistamine ja kahjustamine.

Manöövreid alustati järgmisest oletatust olukorrast: N. Liidu peaminister on nõudnud Norralt ja Taanilt ultimatiivselt, et need liituksid Ida-Euroopa majandusliiduga. Ta on nõudnud ka, et mõlemad maad astuksid nii kiiresti kui võimalik välja Natost.

Manöövrite "politiilise käsikirja" järgi N. Liidu peaminister on ühtiasi holatanud USA-d ja Kanadat sekkumast "Euroopa riikide vahelisse vahekordade selgitamisesse". Lääne-Euroopa nõukogudesõbralikud poliitikud soovitavad nõustuda N. Liidu nõudmistega.

"Käsikirja" järgi järgnevad nendele appellidele Nato-vastased meeleavaldused kõikides Lääne-Euroopa pealinnades. Nõukogudesõbralikud ajakirjanikud soovitavad Norral ja Taanil lahkuda Natost.

Kolmas raskuspunkt on ametiühingutel: need õhutavad elulise tähtsusega tööstusaladel alustama streike. Streikide ajal tekivad "käsikirja" järgi paljudes sõjaväeasutustes ja tööstusettevõtetes tulekahjud.

Gibraltaris hävitab tulekahju suure sõjaväe sidekeskuse. Põhjamerel tehakse pommirünnaku abil kasutamiskõlbmatuks Norra õlipuurimisparv.

Kriisi kõrgpunktil ründavad meeleavaldajad Ida-Euroopa pealinnades Nato-riikide saatkondi, ilma et politsei takistaks seda. Varssavi liidu tähtis esindaja süüdistab samaaegselt Natot, et see hädaohustab maailmarahu oma sõjalaevade patrulleerimisega Põhja-Atlandil ja Kanali vahel.

Sellele järgneb rida nõukogude lennukite luurelende Põhja-Atlandi ja Põhjameere kohal. Nõukogude sõjalaevu lahkub Põhja-Jäämere ja Läänemere sadamatest. N. Liidu maaväe üksused võtavad osa demonstratiivse iseloomuga manöövritest Kesk-Euroopas.

Nato planeerijate oletuste järgi hakkavad Varssavi liidu sõjalaevad kriisi selles faasis kaaperdama Nato-riikide kaubalaevu Läänemerel. Hollandi ja Gibraltari rannikul kerkivad esile N. Liidu sõjalaevad, kes hakkavad panema miine. Läänelitlaste miinitraalerid saadetakse kohale kohale. Järgnevalt lahkuvad N. Liidu allveelaevad oma baasidest Kuubal ja seavad oma kursi USA idaranniku suunas.

Nüüd Nato otsustab vahejuhtumite lahendamiseks pöörduda UNO julgeolekunõukogu poole. Samaaegselt kutsutakse kokku Nato kõrgeim organ, selle nõukogu.

Järgneval päeval rünnatakse torpeedodega Shetlandi saartest põhja poole ristlevaid Nato sõjalaevu. Kolmas maailmasõda algab. (EPL/R)

Pensionärid

Alg. lk. 1

Oktoobri esimesel kokkutulekul olid külalisiks näitlejatar Epp Lohk-Sundström, lauljatar Koidu Ventser ja pianist Helga Andreae.

Neist esimene pälvis rohkeid aplause "ühemeheteatriga", kus ta mh. kasutas Hugo Raudsepa "Sinimandriat", vokaalsel poolel jälle alt Koidu Ventser laulis menukalt Helga Andreae klaverisaatel.

Uuritakse. . .

Alg. lk. 1

Wiesenthal ütles, et ta on vastavat koostööd otsinud ka Kanada valitsusega, kes on aga sellest kategooriliselt ära ütelnud.

Wiesenthali tegevus Austrias on viinud teda konflikti sotsiaaldemokraatliku valitsuse kantseleri Bruno Kreiskyga, kes on samuti juudi päritoluga, ent kes omakorda Wiesenthali süüdistab, et ta olevat omal ajal natsidega tihedas koostöös olnud(!)

Otsimine

Felix Rebas, sünd. 1914 Nõmmel. Teid otsib öde Austraalias. Teatada: Elvine Vilas, 26 Woodbury Str., Sydney, Marriekville, Australia.

• Kohalik elu

GÖTEBORG

Mardipidu

Göteborgi Eesti Maja Klubi juhatus teatab, et klubi ruumides E. Majas peetakse mardihane pidu pühapäeval, 7. nov. Peo algus kl. 17, osavõtumaks 35:- isikult. Kuna laudade arv on piiratud, oalutakse eelregistreerimist tel. 54 82 58 (Oluper) ja 27 40 70 (Randmaa). Kõik teretulnud.

GÖTEBORG

Kunstiloengud

Eesti Majas algavad taas kunstiloengud. Lektoriks on kunstijaloolane Rebas. Esimene loeng toimub reedel, 22. okt. kl. 19 E. Majas. Kõik on teretulnud.

E. Maja klubi teatab veel, et kolmapäeval, 27. okt. on ettetulnud asjaolude tõttu klubi ruumid suletud.

NORRKÖPING

Täiskogu koosolek

EELK Norrköpingi koguduse täiskogu koosolek toimub pühapäeval 5. detsembril kell 15.30 kohe pärast jumalateenistust Matteuse kirikus järgmise päevakorraga: 1) Avamine ja palvus, 2) häälte lugejate ja protokolli kinnitajate valimine, 3) Nõukogu liikmete ja nende asemike valimine ning häälte lugemine, 4) Kirikukongressi saadiku ja asemiku valimine, 5) kohal algatud küsimused, 6) koosolku lõpetamine ja palvus.

EELK põhimääruse par. 101 alusel on õigustatud sellest täiskogu koosolekust osa võtma kõik täiesalised konfirmeeritud koguduse liikmed, kes oma maksukohustused koguduse vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta on koguduse nimekirjas olnud.

Nõukogu liikmete kandidaadid seab üles juhatus 4 nädalat enne valimisi. Samuti võivad nõukogu liikmete kandidaate üles seada koguduse täisiõgislikud liikmed. Kandidaadi ülesseadmise kiri iga kandidaadi kohta eraldi tuleb esitada koguduse juhatusele allakirjutatuna vähemalt 15 ja mitte üle 25 koguduseliikme poolt hilemalt 30 päeva enne valimisi. Allakirjutada võib ainult ühe kandidaadi ülesseadmise kirjale. Nõukogu liikmete kandidaadiks võidakse ülesseada koguduse täiisõigusliikme liikmeid, kes on vähemalt 21 aastat vanad, vastavad usuliskõlblistele nõuetele ja suudavad vtäita Põhimääruse nõudeid ja ülesandeid (Pm. 108, 109 ja 115).

Valimisele tuleb 12 nõukogu liiget, kuna ülejäänud jäävad nõukogu liikmete asemikeks eelmiste võimaliku väljalangemise puhul.

Kandidaatide ülesseadmise kirjad palutakse esitada. novembriks s.a. koguduse juhatusele aadressil: EELK Norrköpingi koguduse juhatus c/o Avatare Hagagatan 31-B, 602 15 Norrköping.

STOCKHOLM

Solistide kontsert

Sopran Lehti Aug ja viiulikunstnik Alfred Pisuke, klaverisaatjana Hilma Nerep-Mossin, annavad kontserdi eesti muusikast laupäeval, 16. okt. kell 16.000

Torontos suri 22. septembril Raimund Leppik, sünd. 11. märtsil 1922 Elvas.

Wilmingtonis USA-s suri 21. septembril John J. Zarins, sünd. 27. veebruaril 1908 Lätis.

PK. . .

Alg. lk. 1

Aktuse avas EPK Esinduse keskjuhatuse esimees Olaf Muruk. Ta märkis, et Põllumeeste Kogude tegevuse ellukutsumist paguluses vajas ka see rahvuslik ideoloogiline töö, mis kodumaa anastamisel katkestati vööra võimu poolt.

Oleme oma rahva hääleks väljaspool kodumaad. Meie püüdeks on rakendada oma võimeid, et Eesti saaks tagasi oma vabaduse ja iseseisvuse. Selleks on vajalik hästi organiseeritud eestlaskond vabas maailmas, samuti meie nooruse kaasatõmbamine rahvuslikule tööle ja võitlusele.

— Meie pagulaspõlve alguses valitses üldine arvamine, et jagunemine erakondlikesse rühmitustesse on kahjulik ja meie jõude lõhestav, — ütles aktuskõne alguses Viirsoo.

1946 koostati eesti poliitiliste voolude ühine kokkuleppe platvorm, mis pidi kujunema erakondadevahelise koostöö aluseks. Asutati Eesti Koostöö Keskus, kuhu kuulusid inimesed endistest poliitilistest erakondadest.

Selle häälekandjat ajakirja "Oma Maad" toimetas üksvahe ka sotsialistide liider August Rei.

Järg teisal.

Kontserdimajas Grünewaldi saalis.

Kontserdi kavas on soololaule autoreilt Evald Aav, Juhan Aavik, Lembit Avesson, Kaljo Raid ja Eduard Tubin, viiulimuusikaga on esindatud Juhan Aavik, Kaljo Raid, Eino Tamberg ja Eduard Tubin.

Pääsmed on saadaval üks tund enne kontserdi algust kohapeal. Pääsmete hinnad: 15:- ja õppivale noorsoole 10:-. Kohad on nummerdatud.

STOCKHOLM

Aastakoosoleku pidu

Ühenduses Eesti Skautlike Noorte Maleva Rootsis Aastapeakoosolekuga toimub suurem pidu eeskava ja tantsuga laupäeval 16. oktoobril. Peo kohaks on "Trossen" Fleminggatan 48. Pidu algab kell 19.30. Tantsuks mängib tuntud rootsi orkester "Aramis" Västerås'ist. Sissepääs 15:-. Noored loodavad kõikide kaasmaalaste rohket osavõttu. Teretulemast.

VÄSTERÅS

Sügispidu

Västerås'i Eesti Ühing korraldab sügispeo õhtusöögiga ja rohkete ettekannetega. Pidu toimub Aros-husetis, Mimergatan 1, ASEA Mimerbodeni vastas, laupäeval, 23. okt. kl. 19.

Esinevad Göteborgi Eesti Meeskoor ja Kassari rahvatantsijad. Tantsuks mängib Kahu orkester Köpingist.

Õhtusöögiks seapraad hapukapsaga, kohv, oma baar ja loterii.

Ühing loodab kaasmaalaste rohkearvulist osavõttu.

Lähemaid andmeid annavad Juho Nõmm, tel. 021/13 46 80 ja Anders Kook, tel. 021/11 66 80.

KIRIKLIKKE teateid

EELI KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis karksupühа jumalat. 17/10 kl. 14, kog. õp., orelil Kiisk, laululehed, solist Koidu Ventser.

ALINGSÅS: Kog. majas 9/10 kl. 15 lõikusp. jumalat, õp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed. Pärast samas kohvilaud, Estofilm.

ESKILSTUNA: Forsi kirikus jumalat. 24/10 kl. 14, dr. Kägi, orelil Heinmets, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines 17/10 kl. 14 lõikusp. jumalat., õp. Vaga, orelil Strömberg, laululehed. Pärast kohvilaud Toomkiriku kog. majas. Kyrkog. 28, Estofilm.

GÖTEBORG: S:t Paulis lõikusp. jumalat. 17/10 kl. 14, õp. Wilund ja Kello, orelil Wilund, laululehed. Pärast kog. majas Stockholmsg. 14/16 kohvilaud.

KUMLA: Kiriklas jumalat. 24/10 kl. 16, õp. Raidur, laulur.

NORRKÖPING: Matteuses lõikusp. jumalat. 31/10 kl. 14, praost Töldsepp, orelil Piirimets, laulur.

OLOFSTRÖM: Kirikus jumalat. 17/10 kl. 16, õp. Laantee, koosviibimine.

ÖREBRO: Nikolai kirikus jumalat. 24/10 kl. 14, õp. Raidur, laulur. Kl. 15 kog. täiskogu koosolek.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirik, 17/10 kl. 11 jumalat., praost Raag.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brå̊vallag. 11, 16/10 kl. 14 koosv. pensionäridele, laulukoor ja "Laurid", värvusfilm, kohvilaud. 17/10 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 jumalat, Laur, lauluettek. 19/10 kl. 19 kooriharjutus. 21/10 kl. 19 palve- ja piiblit.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 17/10 kl. 14, Targama jt. 20/10 kl. 12 palve.

BORÅS: Blåbandi saalis palvet. 16/10 kl. 17 ja 17/10 kl. 10 jumalat., Issanda surma mälest., Nyman.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik Filadelfia, Smedjeg. 23 jumalat. 17/10 kl. 16, Laurid Stockholmist kõnes ja laulus, värvusfilm.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 17/10 kl. 11, Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 16/10 kl. 15 kog. tund, 17/10 kl. 15 Juho Tiid, soolo- ja duettlaule. 20/10 kl. 13 päevakoosolek, Faltis.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 17/10 kl. 11, Lilleste, piibli- ja palvet. 16/10 kl. 15 ja 20/10 kl. 14.

NORRKÖPING: Salem, Bredg. 15 palvet. 16/10 kl. 18, kohal. vennad. Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 17/10 kl. 13, Loogna.

Vaba eestlaskonna infomatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Piilupart Kalle

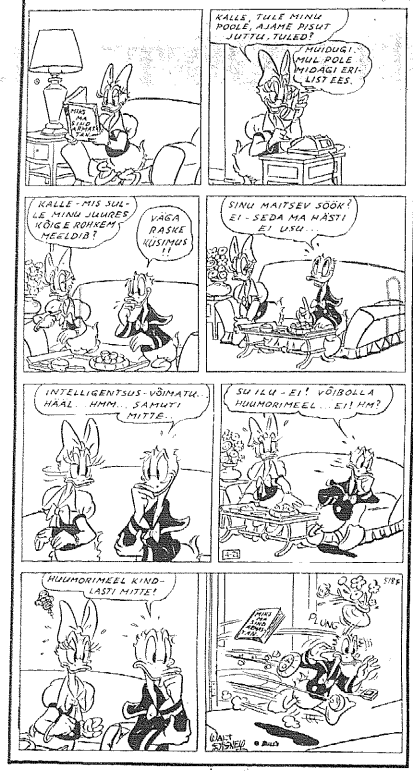

Fantoom

Televisiooniprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 16 OKTOBER

TELEVISION 1

9.30 Tapahtunia. Aktuellt för finskspråkiga.
10.00—11.05 Kellopeli II. Klockspelet II. Kapitalism eller socialism? En debatt mellan chefredaktör Pentti Pukka och soc. dr Seppo Toivisinen, som också bjuder på sketcher och sin egen önskemusik.
13.05 Por favor 2.
13.35 Kampen mot bakterierna. 6. Den magiska kulan. Repris.
14.30—17.15 ca Ishockey: TV-pucken. Spelplatser: Mölndal och Umeå. Lars-Gunnar Björklund och Arne Hegerfors.
17.55 Helgmålsbön från Domkirken i Köpenhamn.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Aktuellt i veckan. Textat.
18.30 Samtida konst: Det amerikanska inhoppet. Oyvind Fahlström är kanske Sveriges internationellt mest kände konstnär men är här hemma ett kontroversiellt namn. Med utgångspunkt i honom får vi träffa en rad av de amerikanska popkonstnärer som under sextiotalet spelade en betydelsefull roll i det svenska konstlivet: Claes Oldenburg, Robert Rauschenberg, Georg Segal m fl. Sänds även kl 22.25.
19.30 Den vita stenen. Del 3. Textat. Fia har givit sin vackraste gåvodel, den vita stenen, till Hampus för att han målat ögon-näsa och mun på kyrkklockan i byn. Men hon kan få tillbaka den — om hon kan vara alldeles tyst och inte säga ett enda ord på hela dagen.
20.00 "?!". Frågetävling i allkunskap. Programledare: Lennart Hyland. Dubbelpianisterna Arvid Sundins och Stig Holms kvartett.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Larmet går. 5. Full beredskap. Roy och Johnny rycker ut till en förort där en ung man har vådaskjutit sin havande hustru. Paret spelas av den amerikanske elitsimmaren Mark Spitz och hans fru Suzy.
22.25—23.25 Samtida konst: Det amerikanska inhoppet. Repris från kl 18.30.

TELEVISION 2

14.30 Ett sätt att värdera människor. Ett program om betygen i skolan. I det här programmet berättar elever och lärare om hur det känns att få betyg och att ge betyg och om hur betygen påverkar studierna. Dessutom intervjuas Per Holmberg, läginkomstutredningen, Lennart Sandgren, betygsutredningens ordförande och Jo Gärtze, som är lärare. Repris från 28.4.
15.10 Detta är vårt liv. Människor från brukssamhället Surahammar i Västmanland berättar om dagar förr och nu.
Hela det här samhället existens beror nu liksom då av järnhanteringen vid Bruket. Hur kunde människornas liv gestalta sig under den dominerande brukspatronandan och hur lever man i dag ? Repris från 3.5.
16.25 Farnborough 1976. Reportage av Seve Ungermark från årets uppläga av den klassiska flygmässan utanför London. Repris från 30.9.
16.55 Djuren i Ural.. Textat. Naturfilm från ett rysk naturreservat, där det bland annat finns björnar, fladdermöss och olika fåglar.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Bullerbock med Tomas von Brömsen och Kristina Karlin.
18.00 Lördags. Bangladesh är ett land i Asien. Där lever de flesta människor ett kort, osäkert, fattigt och hungrigt liv. Hur har det blivit så? Och hur kan det vara att vi i Sverige har det så annorlunda?
18.30 Varieté Ystad. Programledare: Ulf Mörling. Kapellmästare: Leif Uvemark.
19.15 Tom et Jerry.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Ta' pengarna och stick. Amerikansk långfilm från 1969.
21.20 Huset i Järvenpää. Den andra av två dokumentärer om tonsättaren Jean Sibelius.
22.25 TV-nytt och väder.
22.30—22.55 Lördagsfarsen: Krutgubbar

TV Söndag

SÖNDAG 24 OKTOBER

TELEVISION 1

8.30 Por favor 2.
9.00—10.00 Högmässa från Öja kyrka i Småland.
10.15 Jordbruk. Planera mark och gröda.
10.45 Ajankohtaisen asia.
Aktuell debatt.
11.15—11.35 Enkä minä muualle juurru.
Rotfast blir jag inte på främmande platser. Eira Soriola läser dikter av Tertti H. Timonen on Nordkareln.
Textat på svenska.
11.45—13.45 Invandrarredaktionen.
11.45 Nyheter på finska.
12.15 Nyheter på serbo-kroatiska.
12.45 Nyheter på turkiska.
13.15—13.45 Nyheter på grekiska.
14.05 Edward VII — kung av England. 5. Kungligtröllop.
Repris från 21.10.
15.00 Kurtisanernas liv. 5. Kärlek och hemgift.
Repris från 17.10.
16.00—16.25 Den långa frilden. 2. Att göra pensionärer.
17.00 Studio S. Hyresgäster till salu.
Repris från 20.10.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 En isbjörn.
19.00 Röda Havets hemlighet. 10. Mystiken skingras.
19.30 Albert och Herbert. 3. "Hälsan framför allt".
0.00 Kurtisanernas liv. 6. Kärleks-intriger.
Sänds även 31.10.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Söndagskväll. Sven J:son Bernander sjunger ur Mose och Lambsens visor. Norrköping.
21.45—22.35 Amerika. 5. En nation föds.
Repris från 19.10.74.

TELEVISION 2

10.00—10.20 Privet 1.
10.30 Förskoleprogram: Om — Janet, 6 år, från Ghana.
13.00—14.30 ca Ishockey: TV-pucken från Rosenlundshallen i Jönköping. Arne Hegerfors.
15.00—16.25 O, en så'n natt — svensk långfilm från 1937.
Repris från 1973.
16.55 Stäm gitarren.
17.00 Spela gitarr med Ulf G. Ahslund.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Barnens blo.
18.00 Resan från Jorden. Del 2.
18.30 Agaton Sax. Tre tecknade deckare av Stig Lasseby efter Nils-Olof Franzéns böcker. 1. Den ljudlösa sprängämnesligan.
19.00 I naturen med Nils Dahlbeck. Ekologiforskning och försvar.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Wodehouse har ordet. Hur Minna blev stjärna.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Aterblick: Allt vi har — ensamheten på den här lilla kulan.
Ett program av Björn Berge och Lars Ulvenstam.
21.30 Alltid på väg — amerikansk äventyrsserie om två långtradarchaufförer. 5.
22.20—22.25 TV-nytt och väder.

TV Måndag

MANDAG 18 OKTOBER

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on 8, åk 3.
9.20—9.40 Skeppet, åk 4—6. 3. Resan till idolernas land.
9.45—10.00 Svea med väskan 2, åk 1—3.
10.10 Stäm gitarren.
10.15—10.40 Spela gitarr med Ulf G. Ahslund.
Skol-TV:
12.00—12.15 Ute i världen — Turkiet, åk 2. 1. En by vid floden Eufrat.
12.20—12.40 Jeunes francais d'aujourdhui, åk 9, gymn.
13.10—13.35 Fara, åk 1—2, gymn. 2. Att arbeta ovan mark.
16.30 Halvfem: Ramsor och sagor från förr och nu. 4. världens mysigaste fängelse.
17.00—17.15 Språka — i dag på finska Kalevala. 5. Häät Pohjolassa. 5. Bröllopet i Pohjola.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Ingenmans hus. 4. Inte för inte Ingenman.
18.30 Sveriges magasin. Värd: Lars-Gunnar Björklund.
19.30 Fråga om framtiden — Vart tar det vägen?
19.40 Aladdin eller Den underbara lampan.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.15 Panorama: Om södra Afrika.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Fem dagar med Lisa.
17.45—18.00 Leka med bilder.
18.10 Privet 1.
18.30 Familjen Ashton. Del 9: Natten när nr 8 bombades.
19.20—19.30 Regionala nyheter.
Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
Denna vecka sänds Nordnytt även över de delar av landet som normalt inte har regionalnyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Den gamla kvarnen. Konsten att mala säd har människan behärskat sedan hon började bruka jorden för ca 10 000 år sedan. Hon lärde sig också att utnyttja naturens energikällor, t ex vind- och vattenkraft för att spara på sina egna krafter. I den här finsk-svenska samproduktionen får vi bekanta oss med kvarnarnas historia och de enkla men geniala principer de bygger på.
20.45 Ungerskt 70-tal: "Bäste herr Földi". Brev till mannen som vann högsta vinsten. Janos Földi är en ung ungrare som hade turen att vinna högsta vinsten på lotteri. Han blev en känd man i hela landet. Men berömmelsen hade sina avigsidor, han höll på att drunkna i floden av tiggarbrev.
21.00 Den långa frilden. 2. Att göra pensionärer. Våra roller i arbetslivet betyder mycket för vår självkänsla. När vi pensioneras blir vi av med de här yrkesrollerna och måste skaffa oss en pensionärsroll. Men om vi är lite osäkra på hur den ser ut, är vi mycket mottagliga för vad man brukar tycka om pensionärer: att de nu har gjort sitt och framför allt skall vila sig och ha det skönt.
21.25 Fråga om framtiden. Ett rullande bibliotek. Exemplet är Ljungby kommun i Småland, som är vidsträckt och till stor del glest befolkad.
21.35—21.30 Gertrud — dansk långfilm från 1964 efter Hjalmar Söderbergs skådespel.
Gertrud, en ung firad operasångerska, lever i det dåtida Stockholm omgiven av många vänner och beundrare. Hon har ett kärleksförhållande med den kände författaren Gabriel Lidman, men brytar förbindelsen och gifter sig med advokaten Kanning. Hon söker harmoni och ett lyckligt äktenskap men hennes man ägnar sin mesta tid åt politiken och sin karriär. Hon träffar en ung kompositör som hon inleder ett förhållande med och hon tror nu att hon hittat en man som sätter kärleken före allt annat.

TV Tisdag

TISDAG 19 OKTOBER

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00 Vid Medelhavet, åk 5, 4. Utvandrarstad.
Förskoleprogram:
9.20—9.40 Om — Felito från Mexico.
Skol-TV:
10.00—10.10 Switch on 8, åk 3.
10.15—10.30 Svea med väskan 2, åk 1—3.
12.20—12.40 Port of Secrets, åk 9. 5. Out of dark.
13.10—13.30 Förnuft och känsla, åk 2—3, gymn. 1. 1700-tal.
13.35—13.50 Basketskolan 3, åk 4—9.
Förskoleprogram:
14.00—14.20 Om — Felitio från Mexico.
16.30 Halvfem: Hemligheten. Nu är Bosses hemlighet nästan färdig. Men inte riktigt. Neta får inte veta vad det är den här gången heller. Men hon har förstås med sig ett paket till Bosse.
Reksio — tecknad film.
17.00—17.15 Språka — i dag på turkiska.
En film om Turkiet.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Ventilen. Programledare: Mats Klingström.
19.30 Sveriges magasin. Värd: Steen Priwin.
Vaalluutisia suomesta.
Valnyheter från Finland.
20.00 De norska fartygen i Göteborg 1942. Natten till den 1 april 1942 stävade tio norska handelsfartyg, lastade med bl a kulager, ut från Göteborg med släckta lanternor. Målet var England. Ombord fanns över 400 personer, de flesta norrmän som skulle sättas in i motståndskampen från engelska baser. Men utanför den svenska kusten väntade tyska patrullbåtar på blockadbrytarna. Fabian.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—23.10 Kvartalsbokslut — polsk långfilm från 1975. En kvinna träffar av en slump en gammal skolkamrat och blir så förälskad att hon överväger att lämna man och barn och en ordnad tillvaro, för att en gång få känna sig fri och obunden. När hon en natt förgäves väntar på sin älskare tänker hon över sin situation . . . Regi: Krzysztof Zanussi. I rollerna: Maja Komorowska, Piotr Fronczewski, Marek Piwowski, Zofia Mrozowska, Halina Mikolajska, Mariusz Dmochowski m fl.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Fem dagar med Lisa.
17.45 Leka med bilder.
18.00 Kontakt med tecken. Textat.
18.20 Den första familjen. 5. "John Adams, vicepresident".
Året är 1788. Efter många år i utlandet får John Adams äntligen en chans att återvända hem igen, till sin oerhörda lättnad. Vid hemkomsten kastas familjen rakt in i spekulationerna om vem som ska bli vicepresident under George Washington. "Vi tycker att pappa skulle passa bra", tycker Johns söner — och så blir det. Men för John Adams blir det ingalunda den lugna, sköna tillvaro på gården de nyligen kunnat köpa i hembyn som han så länge drömt om: det politiska läget i landet blir alltmer överhettat, inte minst sedan revolutionen bryter ut i Frankrike . . .
I rollerna: George Grizzard, Leora Dana, Mark Winworth, Tom V Tammi m fl.
19.20—19.30 Regionala nyheter.
Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Herrskap och tjänstefolk. 7. Grusade förhoppningar.
Georgina får vid ett besök på en utställning till sin stora förvåning se Mr Hudson gå där och hälla deras unga tjänsteflicka Lily vid handen.
Georgina berättar om det för Virginia, som naturligtvis blir mycket förvånad. Kan det vara så att den annars så korrekte Mr Hudson utnyttjar sin ställning, som flickans överordnade . . .
I rollerna: David Langton, Hannah Gordon, Lesley Anne Down, Gordon Jackson, Angela Baddeley, Jean Marsh m fl.
20.55 Anslagstavlan.
21.00 Ungerskt 70-tal: Kortspel klockan sju. Några män möts och spelar kort tillsammans. Den här ungerska dokumentären ger en rad snabbporträtt av kortspelarna och deras dagliga liv.
21.35 Om "om" för vuxna. Information om nya barnserien Farbror Frippes skafferi med Martin Ljung i huvudrollen.
21.45 Kvällsöppet. Marianne Söderberg och Östen Warnerbring med gäster.
22.30—22.35 TV-nytt och väder.